

ΘΗΜΕΡΙΑ ΔΕΥΟΥΝΤΗΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε'. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 4 του Φλεβάρη 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 233

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΙΣ. 'Η άρρωστη δούλα συνεχίζεται.
ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗΣ. Θεοκυδίδης, Βιβλίο πρώτο.
ΜΑΝΩΛΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ. 'Ανοιχτό γράμμα για τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. (Συνέχεια).
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΗΣ. Κουβέντας—Μπομπή.
ΧΑΡΑΛ. ΑΝΤΡΕΑΔΗΣ. 'Ο διαγωνισμὸς τοῦ Φωτιάδη.
Ν. ΒΕΗΣ. Νέα βιβλία.
ΠΟΗΜΑΤΑ. Μήτσος, Καλαμιάς, Ν. Χαντζάρας, Λόγγριν.

ΠΡΑΓΜΑΤΑΚΙΑ — ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ—ΦΟΝΟΠАЗΑΡΟ — ΒΑΡΒΑΡΟΠАЗΑΡΟ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΩΤΙΑΔΗ

Για σου Φωτιάδη, για σου καμάρι της δημοτικής, για σου ξεφτέρει της ζωντανής εθνικής μας γλώσσας! Με την προκήρυξη που κάνετε, και με το διαγωνισμό που βάζετε γι' αναγνωστικά, αλήθεια αχρηχίζουμε από την αρχή.

'Ο,τι κι αν γράφεται στη γλώσσα μας είναι καλό, και καθένας που μεταφορξεί ή φτειαίνει κάτι νέο για τη σημερινή φιλολογία μας, κάνει εὐεργεσία στο έθνος. 'Αναγνωστικά όμως και βιβλία για τὰ σχολιά έπρεπε να υπάρχουν από την αρχή, γιατί άμα σπουδάσει κανείς με την καθρέβουσα δε διαβάξει κατόπι μήτε καθαρέβουσα μήτε δημοτική. Και κείνοι που θά διαβάσουνε τὰ φιλολογικά έργα μας με έρεξη και προθυμία είναι εκείνοι που θά βγουνε από σχολιά με βιβλία γραμμένα στην εθνική μας γλώσσα.

Συγκρίνοντας τους σημερινούς Ρωμιούς με όλα τὰ έθνη του κόσμου, βρίσκουμε δυο πολύ παρξένα συμπεράσματα. Α') Σ' όλα τὰ έθνη με τὰ γράμματα γίνονται καλύτεροι και σε μξς γίνονται χειρότεροι και Β') 'Όλα τὰ έθνη διαβάζουνε κ' εμείς δε διαβάζουμε.

'Αρχίζω από τὸ πρώτο. 'Ορίστε φρέσκο παράδειγμα. 'Εδώ και μισή ώρα βγήκα όξω. Κοντά στην πόρτα άνταρωσα έναν καρβουνιάρη, που μ'έβγενικό τρόπο μου είπε: Μου κάνετε τήν καλωσύνη, να μου πητε τί ώρα έχετε;—Πολύ καλά, του απάντησα: του είπα τί ώρα είταν, και συλλογίστηκα μόνος μου πόσο έβγενικός είναι φυσικά ο Ρωμιός. Παρέκει άντάμωσα παιδιὰ του Γυμνασίου, που παίζανε στο δρόμο πετροβολώντας ο ένας τόν άλλο με σβώλους από λάσπη, γιατί σήμερα είναι γιορτή, (τῶν Τριῶν, 'Ιεραρχῶν), και τούς είταν αδιάφορο, που περνούσανε από τὸ δρόμο τόσο διαβάτες. Με βρίσκει λοιπόν ένας σβώλος από λάσπη και λέγω τώρα φωναχτά: Νά τι παλιαθρώποι που γίνονται οι 'Ελληνες με τὰ σχολιά!

Και για να μη νομίζει ο αναγνώστης πώς αδικώ τὰ σχολιά μας, τόν παρακαλώ να περάσει από

την 'Αθήνα ή τὸ χειμῶνα ή τὸ καλοκαίρι αν είναι ξένος, ή να θυμάται, αν είναι ντόπιος, τούς πετροπολέμους που δέν τούς κύνουνε κ' οι άγριοι άκόμα και τούς κύνουνε τότε τὰ παιδιὰ που δέν έχουνε μαθήματα, και πόσο ήσυχα και φρόνιμα παιδιὰ είναι οι λούστρι και τότε και πάντα.

'Άλλο παράδειγμα. 'Ο λαός προσφέρει για τὸ στόλο ο,τι μπορεί, και σ'αφτό δε μένουνε πίσω μήτε οι κακούργοι άκόμα που βρίσκονται στις φυλακές, κ' οι γραμμκτισμένοι άνώτεροι αξιωματικοί φροντίζουνε πώς να πάνε έπιτροπή στην 'Εθρώπη και να φανε άρξά τὰ χρήματα, που βγαίνουνε από τὸ αίμα του λαού.

Τώρα στο δεύτερο. Σ' όλα τὰ μέρη του κόσμου οι λαοί που έχουνε σχολιά διαβάζουνε, και διαβάζουνε τόσο που λες πώς έχουνε μανιάξιμ! τὸ διαβάσμα. Σε μξς ο λαός δε διαβάξει, κι όσο περισσότερο σπουδάζουνε οι 'Ελληνες, τόσο περισσότερο συχαινούνται και τὰ βιβλία και τὸ διάβασμα. Τὸ βιβλίο είναι που είναι χρεωκοπημένο. Μά και τήν εφημερίδα άκόμα, αν καλοξετάσει κανένας, θά τή βρεί κι αφτή χρεωκοπημένη.

'Ας πούμε τώρα και τήν αίτία. 'Η αίτία είναι πολύ λογική, κι αφτό που γίνεται είναι τὸ μόνο που μπορούσε και έπρεπε να γίνει. 'Από τήν ψυχολογία μαθαίνουμε ότι, αν περνώντας μερικοί άθρώποι από ένα δρόμο ίδουνε κατά τύχη πουθενά μερικές σταλαματιές αίμα, καθένας θά σχηματίσει νέες παράστατες σύφωνες με τις κελιές που έχει στο νοῦ του. 'Αν είναι γιατρός θά θυμηθεί καμιά έγχειρηση, αν είναι κυνηγός κανένα κυνήγι, αν είναι κακούργος κανένα φόνο, αν είναι στρατηγός, όχι όμως του 97, κανέναν πόλεμο, κ' έτσι καθεξής.

'Ετσι λοιπόν και στο διάβασμα. 'Όλα τὰ έθνη διαβάζουνε, γιατί τόν καιρό που πάνε στο σχολιά βρίσκουνε διασκέδαση τὰ μαθήματα, άφου σπουδάζουνε στη ζωντανή τους γλώσσα και δε βρίσκουνε καμιά δυσκολία. Κι ο,τι μαθαίνουμε, τούς άρσει και τούς καλοαρέσει, γιατί αίστάνονται τή γλώσσα που έχουνε όργανο και μέσο για να σπουδάζουνε. Τόν καιρό λοιπόν που βγαίνουνε από τὸ σχολιά, τὸ βιβλίο κ' ή εφημερίδα, και γενικά τὸ τυπωμένο χαρτί, τούς κάνει καλή εντύπωση, γιατί τούς θυμίζει τὰ εφκαρίστα και καλά πράματα που μάθανε στο σχολιά. Μά οι δικοί μας οι 'Ελληνες, όσο κι αν τρελαίνονται μερικοί με τήν καθρέβουσα, μόλις ίδουνε τὸ τυπωμένο χαρτί, θυμούνται τὰ βάσανα του σχολιού, και φέδγουνε μακρυά απ' αφτό, όπως ο διάλογος από τὸ λιθάνι.

Κ' επειδή οι ίδιες αίτιες έχουνε τὰ ίδια αποτελέσματα, για να μη κάνουν οι 'Ελληνες αφτό που κάνουνε, είναι ανάγκη να μη βασανίζονται στα σχολιά, όπως δε βασανίζεται κανένα έθνος. Τότε μόνο

θ' άγαπήσουνε κι αφτό τὸ διάβασμα, τότε μόνο θα μελετήσουνε με έρεξη και προθυμία, και τότε μόνο θα μπούνε κι αφτόι στη σειρά τῶν μορφωμένων λαῶν. Κ' έτσι αναγνωστικά και διδαχτικά βιβλία στη δημοτική είναι χρήσιμα, χρησιμώτατα, γιατί αφτά θα διορθώσουνε και θά κάμουνε τὸ έθνος μας έθνος.

Κ' έτσι ή έβεργεσία που κάνετε, αγαπητέ Φωτιάδη, είναι πολύ καλή και να μξς ζήτε και σεις και να μξς ζεί κι ο καλός σας ο φίλος.

Τή γνώμη μου για τ' αναγνωστικά, πώς πρέπει να γίνονται, θά τήν πῶ κατόπι.

ΧΑΡΑΛ. ΑΝΤΡΕΑΔΗΣ

ΒΟΥΚΟΛΙΚΟΝ ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Τὸ πρώτο άπέρι τοῦ βραδυοῦ στον οὐρανὸν έφάνη,
Τὰ πρόβατα ξαναγυρνούν απ' τις βοσκές στη σάνη.
'Ελα κ' εσύ, βοσκοῦλα μου, κι άπλώνει τὸ σκοτάδι,
Σιλάγησε για τὸ μαντί τ' άφρόμαλλο κοπάδι.
Μη σε συντόχη κανας νιός κατάβραδα, καμημένη,
Και σε φιλήση μιά και δυο και μείνης φιλημένη.

Ν. ΧΑΝΤΖΑΡΑΣ

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (*)

Προς τόν Κύριο Γ. Μιλτ. Μαρίνο

Δέν γράφω τήν γλώσσαν του Περικλέους και δι' άλλον τινά λόγον φοβούμαι δηλονότι, ότι καιπερ ών φιλόλογος, δέν θά τὰ κατέφερον κλώως αῦτη είναι ή μέλαινα κλήθεια. 'Αφήνω δέ έπου και εμείς θέλετέ πως δυσκολευθή, τουλάχιστον που και που. 'Εγώ τουλάχιστον πάντα τρομάζω, δσάκις έπαναλογίζομαι τούς «λόγους» του Θεοκυδίδου, τὸ φόβητρον τῶν γυμνασιακῶν ιδωλίων.

Θά περιορισθῶ λοιπόν να μιμηθῶ τήν γλώσσαν ήν έσπουδάσατε, ήν μόνον έννοείτε, ήν μόνον λατρεύετε: ταῦτα δε πάντα, ίνα με έννοήσατε καλύτερον, ούχι δε ούδ' έπωστειόν διότι νομίζω ότι αῦτη είναι ή μόνη, ήτις θά προσπορίση εις τὸ έθνος ήμῶν μέλλον τοσοῦτον μέγα, όσον και τὸ τῶν προγόνων ήμῶν παρελθόν». 'Η γλώσσα αῦτη έχει πρό πολλοῦ χρεωκοπήσει. Ουδέμια ανάγκη να θλιβηται τις επί τούτω διότι όλοι οι έλληνοισται, ξένοι τε και έγχώριοι, έχουνε πρό πολλοῦ κηρύξει, ότι ή γλώσσα αῦτη παν άλλο είναι ή ή άρχαία. Θά έχετε άκούσει ύποθέτω τὰ όνόματα του Κόντου, Χατζιδάκη, Δημ. και Γρ. Βερναρδάκη. 'Όταν τοιοῦτοι γνῶσται της άρχαίας φωνής κηρύττωσιν, έπερ κηρύττωσι—ο τελευταίος θυμούμαι μξς είπε μιά φορά στην παράδοση, ότι όσοι λέγουν ότι έπλησιάσαμεν τήν γλώσσαν του

*) 'Η άρχή στο φύλλο της περασμένης Κυριακής.

Ξενοφώντας, σημαίνει ότι δεν ξέρουν καθόλου τί είναι Ξενοφών—μόνον εν άφελεί άπλότητι νομίζω—συγγνώμην διὰ τὴν έκφρασιν άλλ' είναι ἡ έπισεικαστέρα ἡ δύναται νὰ λεχθῆ—δύναται τις νὰ φαντάζεται ότι ἡ γλώσσα ἦν γράφετε είναι. ... ἡ αὐτή... και ἡ άρχαία, (άκουσον, άκουσον!) ότι ἡ γλώσσα τοῦ Πλάτωνος και τοῦ Ἀριστοτέλους είναι ἡ «ἦν γράφετε ταύτην τὴν στιγμήν. (Μὴ τὸ ξανάπῃτε, πρὸς Θεοῦ, πρὸς Διός, μάλιστα μπροστά σέ ξένους, γιατί έκθέτετε τὰ ἑλληνικά σχολεία και τὴν παιδεία ποῦ δίνουν).

Ἄν τώρα θέλητε νὰ ἐξασφαλίσετε διὰ τὴν γλώσσαν ἦντινα γράφετε ιδιότητες, οἷαι αἴς ώραιότεραν δὲν εἶδεν οὐδὲ θὰ ἴδῃ ὁ κόσμος, ἂν ταύτην θεωρεῖτε τὴν γλυκυτάτην μουσικήν, γνώμη σας ἐπὶ τέλους, και δὲν ὑπάρχει οὐδεὶς λόγος νὰ διανοηθῶ νὰ σᾶς τὴν ἀφαιρέσω, τοσοῦτω μάλιστα ὅσῳ δὲν παίζω κανέν ὄργανον και δὲν ἤμπορῶ νὰ κρίνω. ἤμπορῶ όμως, τοσοῦτω μάλλον νὰ σᾶς διαβεβαιώσω περὶ τῆς γλώσσης τῶν άρχαίων, τῆς γλώσσης ἦντινα κανεῖς δὲν ἀποκηρύσσει (ποῦ σᾶς πέρασε ἀπὸ τὸν νοῦ τέτοια ἰδέα;) και ἡ ἀνήκει ἡμῖν ὅσῳ και ὑμῖν, και τοῦτο ἐξ ὀνόματος ἀπαξασάντων τῶν γλωσσολόγων ὄσους εἶδε, βλέπει, ὀρᾷ και ὄψεται ἡ ὑψηλός, ὅτι αἱ μελέται τῶν ἐπὶ ἑκατὸν ἔτη δὲν τοὺς ἤγαγον δυστυχῶς εἰς παρόμοια συμπεράσματα. Ἄπαντες οὔτοι θὰ σᾶς εἴπωσιν ότι ἡ γλώσσα τοῦ Ἀριστοτέλους ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ἄμα τῷ Ἀριστοτέλει τελευταῖαντι—δηλαδή πέθανε μαζί με τὸν Ἀριστοτέλη. Ὡστε δὲν είναι τόσῳ εὐκολον νὰ ἐλεγχθῶμεν ψευδόμενοι και δὲν ὀπάρχει φόβος νὰ «διαρραγῶμεν» (εὐχαριστοῦμε, μᾶς κολακεύετε μετριοφρονοῦντας).

Ἀλήθεια σᾶς ζηλεύω γιὰ τὴ γλώσσά σας, χωρίς τάσσεια· νὰ γλώσσα μιὰ φορά, πολὺ καλύτερη ἀπὸ τὴν γλώσσαν τοῦ Πλάτωνος και Ἀριστοτέλους· τὰ ἐξευγενίζει ὅλα. Μᾶς λέγετε νὰ διαρραγῶμεν και ὁ καθένας τὸ ἐκλαμβάνει ὡσπερ εἶδος κομπλιμέντου· ἂν ἕνας ἀπαίσιος χυδαῖσθῆς· σᾶς ἔλεγε σκάσε, τὸ παίρνετε ἀμέσως γιὰ βροσιὰ. Φαίνεται ὅμως ὅτι αἱ Ἀθηναῖοι είναι γεμάτοι ἀπὸ χυδαῖσθας. Σκάσε, σκαμμός ἔκουσα πολλές φορές σὲ πλατεῖες και στενοσόκακα· διαρράγηθι, διάρρηξις οὐδεπώποτε ἤκουσα. Ποῦ νὰ τὴν ὀμιλοῦν τὴν ἀθάνατον γλώσσαν, ἦν γράφετε», μοῦ μένει μυστήριον.

Εἶναι και ἐν ἄλλο πρᾶγμα ποῦ δὲν ἔνοῶ· εἰς εἰς τὴν τελευταία στιγμή πρὶν διαβάσω τὸ γράμμα σας, εἶχα τὴν ἀφελειαν νὰ πιστεύω ὅτι οἱ μεγάλοι

συγγραφεῖς δημιουργοῦν τὸ ἰδιαιτέρον τῶν ὕψος και ἀποτυπῶν τὴν ἰδιαιτέραν σφραγίδα εἰς τὴν οἰανδήποτε γλώσσαν ποῦ μεταχειρίζονται διὰ μόνης τῆς μεγαλοφυῖας τῶν και ὅτι δὲν ὑπάρχει και καθ' ἑαυτὴν γλώσσα τελεία μεγάλη, γλώσσα μεγαλοφυῆς, καθὼς με τόσῳ αὐτοπεποιθῆσιν τὸ λέγετε. Ἐφανταζόμεν ὅτι οἱ άρχαῖοι ἐχρῶσθον τὴν ἱστορίαν τῶν και τὸ μεγαλεῖόν τῶν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῶν, εἰς τὴν ψυχὴν τῶν, τὸν χαρακτήρα τῶν, ὁ τιδήποτε τέλος πάντων ἄλλο, ὄχι ὅμως και τὴν γλώσσάν τῶν και ὅτι ἐπομένως ἐν ἔθνος λ. χ. οἱ Ἰάπωνες (κι εἰμεῖς φυσικῶς) ἤμπορεῖ νὰ μεγαλοφυῆσῃ με τὴν οἰκνότητε γλώσσάν του. Δὲν εἶχα δυνηθῆ διὰ τῆς ἀπλῆς (μοῦλειψε φαίνεται ἡ διπλῆ), ἀναγνώσεως τῆς ἱστορίας ἀνὰ μάθω» εἰς ἀποῖον ὕψος μεγαλείου ἔφθασεν ἡ Ἑλλάς τοῦ Περικλέους, τοῦ Φειδίου διὰ (δὲν τὸ λέγω ἐγὼ) τῆς γλώσσης· ἐγὼ εἶχον τὴν ἰδέαν ὅτι ὁ Περικλῆς εἶχε μεταχειρισθῆ τὴν προσωπικότητά του, ὅταν παρεσκευάζε τὸ μεγαλεῖόν του «Ἀστεως» και ὅτι ὁ Φειδίας εἶχε μόνον μάρμαρα πεντελήσια και σμίλην, περιβάλλον ὑπέροχον, φαντασίαν ὑψηλῆν (ἡ ὑψηλῆ;) και σύλληψιν ἀέτιον, ὅταν ἔδημιούργει μιαν πρόμαχον και ἕνα Δία. Οὐδαμοῦ εἶχον δυνηθῆ νὰ ἀνακαλύψω τὴν παρέμβασιν τῆς γλώσσης, τὸ «διὰ» τῆς γλώσσης, ποῦ ἐξετρυπώσατε ὁμῆς μελετῶντες τὴν πάτριον ἱστορίαν.

Ἐπειτα ὅμως ἀπὸ τὸ γράμμα σας εἶχα ἀρχίσει νὰ πιστεύω και νὰ φαντάζομαι ὅτι πραγματικῶς δὲν ἐνόησα τίποτε ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἱστορίας. Μοῦ μετεδώσατε ἐν μικρὸν τεμάχιον ἀπὸ τὴν πεποῖθῆσιν σας, ὅτι εἰς τὴν γλώσσάν σας (τὴν ἴδια με τὴν γλώσσαν τοῦ Πλάτωνος) ἀπᾶσα σελίς, τί λέγω (τί λέγετε;) πᾶσα σελίς; πᾶσα γραμμὴ, πᾶσα φράσις, πᾶσα λέξις εἶνε αὐτὴ αὐτὴ ἡ Μεγαλοφυῖα ὀμιλοῦσα, τέρπουσα, γοητεύουσα, διαχέουσα (με κανένα ποτιστήρι χωρίς ἄλλο) ἰδέας ἀπαραμίλλου κάλλους, κρυσταλλώδους διαυγείας... Ἄλλὰ, μόλις τὰ εἶπατε αὐτὰ και τὰ χαλνᾶτε μόνος σας. Βλέπω ὅτι ἐγελάσθηκα, ὅτι ἠπατήθην. Ἐπειδὴ παρατηρῶ ὅτι και εἰς τὴν γλώσσαν αὐτὴν ἤμπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ και πράγματα ποῦ βρίσκονται στοὺς ἀντίποδας τῆς Μεγαλοφυῖας.

Παρατίθημι ἀπλῶς τυχαίως ληφθείσας τινὰς λέξεις (φοβοῦμαι πάντα μήπως ὑποθέσῃ κανεὶς ὅτι ἐπιτήδες βάζω ἑλληνικοῦρες, και ὅμως μιμοῦμαι πιστότατα τὴν γλώσσαν «ἦν γράφετε» κτλ.) ἐκ τοῦ

παρ' ὑμῶν παρακειμένο· χωρίου· τραπησομένο, τυπασθαι, ὀπεκτιόν, δεῖσθαι, χαλεπαίνω, ἂ ἂν, ἰάντε. Τοιαῦτα λέξεις και τοιοῦτους τύπους φαντάζεσθε ἰπανθούντας εἰς τὰ χεῖλη τοῦ στιλβωτοῦ τοῦ πλήρους μένους, εἰς τὸ στόμα τῶν ἐμπόρων και ὀλων ἐν γένει τῶν ἀγνησίων Ἑλλήνων, ὧν ἡ γλώσσα βρῖνε πρὸς τελείαν ἀνακαίνισιν και ἀποκαθάρσιν τῶν γνησίων... Ἄν ἡμεῖς ἐνσταλαζόμεν εἰς τὰς ὑμετέρας διανοίας δηλητήριον, καθὼς εἶπατε, βλέπω ὅτι και ὑμεῖς ἔχετε μιαν πολὺ μεγάλην φιάλην με τὴν καινούρια σημασία· στὴν γλώσσα τοῦ Πλάτωνος οἱ φιάλας δὲν εἶχαν φελλούς, οὔτε λαίμους, ἐπειδὴ ἦσαν πιατέλες) και ἐννοεῖτε συνεχῶς νὰ μᾶς φαρμακῶνετε με τὸ δηλητήριόν σας ἐκεί ὅπου ἡμεῖς μόνον φάρμακον παρέχομεν. Δὲν σᾶς ἐρωτῶ καν ἂν και τὸ σπῆτι σας καταλέγηται εἰς τὰς γνησίας ἑλληνικάς οἰκίας· φοβοῦμαι ὅτι ἂν εἶπτε και, τὸ «κᾶν διαρραγῆτε ψευδόμενοι» θὰ εἶρη πολὺ εὐκολα μιαν νέαν ἐφαρμογήν. Οὔτε ἔχω καιρὸν νὰ σᾶς ἀπαντήσω εἰς τὸ ἄλλο ποῦ μ' ἐρωτᾶτε, ἂν δὲν βλέπωμεν τὸν καθαρισμὸν τῆς γλώσσας, ἂν δὲν βλέπωμεν τὰς σελίδας τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας, τὴν καθαιρομένην γλώσσαν τῶν κατωτέρων κοινωνικῶν στρωμάτων. (Δεῖξα τῷ Θεῷ ποῦ ἔρχισαν νὰ πλύνωνται. Ἄλλὰ φροντίστε νὰ πλύνουν ὀλόκληρο τὸ πρόσωπο, και τὰ χεῖρα). Θὰ ἐχάναμεν πολὺν καιρὸν και εἰς τὸ τέλος θὰ ἠναγκαζόμεν νὰ ὀμολογήσω ὅτι βλέπω κάτι, je vois bien quelque chose, ἄλλὰ ὅτι δυστυχῶς δὲν ξέρω τί ἔπαθαν τὰ μάτια μου και... je ne distingue pas très—bien

Σᾶς ἐρωτῶ. Διὰ νὰ ὑποστηρίξητε τὰς γλωσσικὰς σας ἰδέας δὲν διαθέτετε ἄλλα ἐπιχειρήματα ἀπὸ τὰ ἐθνικὰ σας, τὰ τόσῳ ἐφθραφστα; (Εἶναι ἀπὸ τίς λέξεις τῆς δικῆς σας γλώσσης, ὄχι τῆς άρχαίας, οἱ ὀποῖες «δὲν εὐρίσκουσιν ἐν τῇ ψυχῇ μας τὴν δέουσιν ἀπήχησιν»· φθραφ δὲν εἶναι γιὰ μᾶς ἡ γλυκυτάτη μουσική). Διὰ νὰ πολεμήσετε τὴν εἰσαγωγὴν τῆς μίθρας δὲν γινώσκετε, λέγω, ἄλλα ἐπιχειρήματα, εἰμὴ τὸ αἶμα και τὰ δάκρυα, τοὺς πρόσφυγας τῆς Ρωμυλίας και τὰ θύματα τῶν Βουλγαρικῶν μαχηρῶν; Οἱμοι, λέγω ὑμῖν, ἂν ἐνταῦθα ἐποικοδομητε τὴν πίστιν σας. Ζητεῖτε νὰ πλαισιώσητε τὸ γλωσσικὸν ζήτημα με τὸ τόσῳ βολικόν—pardon, θέλω νὰ εἴπω comfortable—και τόσῳ περιλαμπρον και θαμβωτικόν πλαίσιον τῶν ἐθνικῶν ἰδεῶν. Ἡ ἰδέα ὄντως δὲν ἐστὶ αὐτὰ τὰ «ἐστὶ», τὰ «γιγνώσκω» δὲν μοῦ πολυέρχονται στὴν πέννα· ἄλλὰ εἶδα ὅτι και

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

139. Οἱ Λάκωνες λοιπὸν κατὰ τὴν πρώτη ἀποστολὴ τέττα πρόσταξαν κι' ἀντιπαραγγέλλθησαν ὡς πρὸς τὸ διώξιμο τῶν μολυσμένων. Ὑστερα πάλι συχοπηγαίνοντας τοὺς προστάξαν νὰ τραβηχτοῦν ἀπὸ τὴν Ποτεΐδαια και ν' ἀφίσουν ἀφτόνομη τὴν Αἴγινα, μὰ πρῶτα πρῶτα και καθαρώτατα τοὺς πρόλεγον πῶς, ἂ δὲ θὲν πόλεμος, πρέπει ν' ἀκυρωθῆ τὸ Μεγαρικὸ ψήφισμα, ὅπου τῶν Μεγαρικῶν τοὺς εἶταν ἀπαγορευμένο κάθε λιμάνι σ' ὅλο τὸ κράτος τῶν Ἀθηναίων, καθὼς κι' ἡ Ἀττικὴ ἀγορά. Οἱ Ἀθηναῖοι ὅμως οὔτε στ' ἄλλα ἔκουσαν οὔτε ἀκύρωσαν τὸ ψήφισμα, κατηγορώντας τῶν Μεγαρικῶν καλλιέργεια τῆς γῆς τῆς ἱερῆς και τῆς μὴ χωρισμένης, καθὼς και παραλαβὴ τῶν σκλαβῶν ὄσων ξέκοφταν. Τέλος ὅταν ἦρθαν οἱ στερονοὶ γερόντοι ἀπὸ τῆ Σπάρτη και δὲν ἔλεγον τίποτα συνηθιστό τους πρὶν, παρὰ θετικὰ τοῦτο, πῶς «οἱ Λάκωνες θέλουν τὴν εἰρήνην νὰ

»σταθεῖ, μὰ ἂν εἶναι νὰ σταθεῖ, πρέπει ν' ἀφίστε τοὺς Ἑλλήνες ἀφτόνομους», τότε ἔκαναν οἱ Ἀθηναῖοι συντυχία χωριστὴ μεταξὺ τους κι' ἀποφάσισαν μιὰ και καλὴ νὰ συζητήσουν κάθε ζήτημα και ν' ἀποκριθῶνε σ' ὅλα. Τότες σηκώθησαν και μίλησαν πολλοὶ πηγαίνοντας και με τίς διὸ τίς γνώμες—ἄλλος πῶς ἀνάγκη ὁ πόλεμος, ἄλλος πῶς ἂς μὴ γίνεταὶ σκάνταλο εἰρήνης τὸ ψήφισμα και στερονοὺς σηκώθη ὁ Περικλῆς τοῦ Ξανθίπου, ὁ ἐπισημώτατος Ἀθηναῖος τῆς ἐποχῆς του, ἀντρας πολὺ ἄξιος θὲς ὡς κυβερνήτης θὲς ὡς ρήτορας, και τοὺς συμβούλεψε σάν ἐτσι.

140. «Γνώμη ἐγὼ πάντα, ὦ Ἀθηναῖοι, στέκω στὴν ἴδια, νὰ μὴ σκύψουμε στοὺς Πελοποννησιῶτες, ἂν και ξέρω πῶς μ' ὄση ὀλόγα πείθεσαι πρὸς πόλεμο, με τόση δὲν τὸν ἐνεργεῖς ἄμα ἀρχίσει, παρὰ κατὰ τὴ φορά γυρνᾶει και τοῦ ἀθρώπου ἡ γνώμη. Μὰ βλέπω, και τώρα τὰ ἴδια ἀπαράλλαχτα πρέπει νὰ σᾶς παρακινήσω, και δίκιο, ὅσοι πιστεῖτε, στὴν κοινὴ ἀπόφαση, ἂν τίποτα ἴσως σκουνητάει, ἐνᾶν τῇ διαφεντίετῃ ἄλλιῶς, μηδὲ σάν κατορθώνομε, νὰ μὴ θέτε και δικὴ σας τὴ σοφία. Γιατί ἤμπορετὸ τῶν ἔργων νὰ στραβώσουν οἱ περιπλοκάς, ὄσο στοχαστὰ κι' ἂ λογαριάσει ὁ ἄθρωπος· γιὰ

»τοῦτο μάλιστα, κι' ὅτι βγρεῖ ἀναπάντεχα, συχνὰ ὀλέμε φταίει ἡ τύχη.

»Τῶν Λακῶνων λοιπὸν και πρὶν εἶταν ξαστερη ἢ κακοβουλία, μὰ τώρα πῶς πολὺ. Γιατί ἐνῶ ἡ σουνθήκη ὀρῖζει νὰ προτεινοδεχόμεσθε δικὴ τῶν διαφρορῶν χωρὶς ν' ἀγγίζονται ὄσα κρατεῖ ὁ καθέας μας, ἀφτοὶ οὔτε κάλεσαν δικὴ οὔτε δέχονται τὴν «πρότασή μας, παρὰ προτιμοῦνε με πόλεμο κᾶ» ἄλλα παρὰ με λόγους φιλικούς νὰ κανονιστοῦν τὰ «ζήτήματα, και τώρα ἔρχονται τέλος με προστηνγές, ὄχι πιά με παράπονα. Γιατί ἀπαιτοῦνε νὰ «τραβηχτοῦμε ἀπὸ τὴν Ποτεΐδαια, ἀπαιτοῦνε ν' ἀφίσουμε ἀφτόνομη τὴν Αἴγινα, και ν' ἀκυρώσουμε στὸ Μεγαρικὸ ψήφισμα. Οἱ τελεφταῖοι· μάλιστα ἀφτοὶ ποῦ ἦρθαν μᾶς λένε ρητὰ ν' ἀφίσουμε ἀφτόνομους και τοὺς Ἑλλήνες. Μὰ μὴ νομίσει κανεὶς σᾶς πῶς μικρολογηθὰ εἶναι ἡ ἀφορμὴ τοῦ πολέμου· ἂ δὲν ἀκυρώσουμε τὸ Μεγαρικὸ ψήφισμα, ποῦ καθαφτὸ προφασίζονται πῶς ἂν ἀκυρωθῆ δὲ θὰ γίνεῖ τάχα ὁ πόλεμος, μήτε ἂς μὴ σᾶς μένει πίσω ὀλύπη πῶς ἕνα τίποτα σᾶς παράσυρε. Γιατί ἀφτὸ ὄδᾶ τὸ τίποτα κλεῖ κάθε δοκιμὴ και ξάνοιγμα τῆς ψυχῆς σας, κι' ἂν ἀφτοῦ κλονιστεῖτε, ἐφτός θὰ σᾶς «προσταχτεῖ κι' ἄλλο σοβαρώτερο, με τὴν ἰδέα πῶς

Χαρά εΐτανε στα μάτια μας τὸ κλάμα
Σὰν στα λουλούδια τὰ μαργαριάρια.

Στὸ φῶς ἀνατριχιάζουν τὰ χορτάρια.
*Ὅλο τραγούδι τὰ πουλιά, τί θάμα!
Καὶ τῆς ζωῆς τῆς πλούσιας τ' ἄγιο νᾶμα
Μ' ἔνα ποιητὴ πῖναν τὰ ζευγάρια.

Μὰ κάπου ἐκεῖ ἡ ἀγάπη εἶχε γλιστρήσει
Καὶ τὰ μπουμπουκία γίνονται λουλούδια.
Χρῶμα καὶ φῶς καὶ μύρα εἶταν τραγούδια.

Καὶ μᾶς ποὺ ὁ ἕννος πῆρε ἀπ' τὸ μεθύσι
Μᾶς ἦρε ὁ ἥλιος ἀγκαλιὰ στὸ χῶμα
Μ' ἔνα λουλούδι τρυφερὸ στὸ στόμα.

7.

Βαριά κάθεται ἡ νύχτα στὴν καρδιά μου.
Τί στενοχώρια ἀπόψε δλόγυρά μου!
Κάπου με σέρνει ἡ νύχτα, ποῦ; δὲν ξέρω
Κι' ἄλλο τὸ νοῦ μου, ἄλλο τὰ πόδια φέρω.

Τὸ μάτι μάτια τρέχει καὶ γυρνᾷ
'Απὸ σκοτάδι σὲ διπλὸ σκοτάδι:
Τὸ φῶς μὲς στὴν καρδιά μου ποῦ εἶχα, πάει!
Κι' οὔτε πυγολαμπίδα αὐτὸ τὸ βράδυ.

Μόνο ψηλά τὸ μάτι μου ἀνταμάνει
Μὲς ἀπ' τὰ φύλλα μόνη συντροφιά του
'Ἐνα ἄστρο ποῦ ἀπ' τὴν τρέμουλη φωτιά του

Μὲς στὴν καρδιά μιὰ ἀχιτίδα μοῦ καρφώνει
Σὰν λόγχη σὲ ἄρρωστο ποῦν' τοῦ θανάτου,
'Αχ, καὶ τ' ἀστὲρι ἀκόμα μὲ πληρώνει!

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Πουλιέται Δο. 6

στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς 'Εστίας.

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Μ Π Ο Μ Π Η

Νὰ βέξω καὶ γὼ τὸσπορο μου
μὲς στοῦ φωτῶ τὴν πόρτα
Σὰ λαχιστὸς ἀπὸλαχα
κι' ὄχι πλησιονικότα (1)
—Τὶ ἄνθρωπος ἀπὸλαχε
καὶ δὲν τονε γνωρίζω
Ποῦ χρειώνει δίχως νὰ χρωστᾷ
καὶ γίνεταί ἀφειλέτης! ..
(Μανιάτικο)

Ἡ Παρηγόρα ἔβγαλε τὸ γεμενὶ καὶ τ' ἄπλωσε
στὴν ποδιά της· ζεδίπλωσε τίς κοντόχοντρες μαῦρες
τῆς πλεξίδες καὶ βάλθηκε νὰ τίς χτενίζει. Ψηλο-
μελίχρινη καὶ γιομερή, μὲ τὴν ὄψη γυρισμένη κατὰ
τὴ φωτιά· ὁ Στασινὸς ἀκκουμπισμένος στὸν τοῖχο
τοῦ παραγωνοῦ τὴν τηράζει. Τὰ μαλλιά της χυθί-
κανε κατὰ μπροστά της σγουρὰ καὶ φουντωτά· στὸν
κόρφο της εἶτανε ξεθηλύκωτες δυὸ κόπιτσες, ποὺ
ἀνασηκώονταν στὴν ἀνάσα της, γιομάτα κᾶτου ἀπὸ
τὸν ἀλαντζά. Ὁ Στασινὸς ροδοκοκκίνιζε ἀπὸ τὴ
φωτιά, καὶ τὰ γελαζόμενα μάτια του ψιχαλιζάνε·
τὰ μαλλιά του πέφτανε ἀξάγκλιστα στὰ μελίγγια
του καὶ στὸ κούτελό του: Ἡ Παρηγόρα: Καὶ τίνα
τάχα θὰ μοῦ μολόησες; Ὁ Στασινὸς: Τίνα; ρω-
τιέου, καὶ ἀπέικαστο. (Ἡ γριά κοιμισμένη στὴν
ἄλλη μεριά, στὴν ἀγκωνή, ἀνασεύστηκε· γυρίσανε
καὶ τηράσανε· ἡ φωτιά σπύθισε καὶ δαβλί σφούριξε.)
Ἡ Παρηγόρα: Ἄν εἶναι φίλος νὰ διαβεῖ κι' ἂν εἶ-
ναι ὄχτρος νὰ σκάσει, τῆς πικροδάφνας τὸ ζουμί νὰ
πιεῖ νὰ μὴ χορτάσει... μίλα δόλια, τίνα ξεσούνησες;(2)
Ὁ Στασινὸς: σωπαίνει καὶ τὴν τηράζει χαμογε-
λώντας. Ἡ Παρηγόρα: Κοφόμερο μὴ μαραφούλη-
σες (3) τὴν Ἀγγέλω;... Ὁ Στασινὸς: Μὴ μὲ ταιγ-
κλᾶς... (Ἡ Παρηγόρα, διπλώνει τὸ γεμενὶ. Ὁ
Στασινὸς ἀναστεναίνει).

Ὁ Στασινὸς: Θέεις ἀληθινὰ μου νὰ σοῦ μι-
λήσω; Τίνα ταιριάζει σοῦ τάχα: τὸν πῆρες γιὰ τὸ
βιό του; στὰ μάτια του νὰν τὸ βάλει· σὰν τονε
βλέπω σὰν τὸ χάρο μου φαίνεται.

Ἡ Παρηγόρα: Σὰν μοῦ λαχε· τῆς μοῖρας μου
εἶτανε γραφτό· ἔλα, κερῶσου.

Ὁ Στασινὸς: Τόμου σὲ θυμοῦμαι· ἀπὸ τότες σ'
ἀγάπησα· νὰ πῶ εἶπα στὴ σπερὰ νὰ τὴν κρυφοτη-

- 1. Ἐπιτήδες.
- 2. Ἀφαιρέθηκες.
- 3. Ἐψαχες· μίλαξες.

ράξω, πίσω ἀπὸ τὸν ἀρμακὰ (4)· χύθημα πίσω ἀπὸ
τὰ βάτα· ἔσπερνες μὲ τὴ γριά μάννα σου καὶ τὴ
τραγούδαες. ἌΝὰ πάρω ἕναν ἀνήφορο νὰρθῶ νὰ σά-
παντήσω... Ἐξεχάστηκε καὶ τὸ εἶπε τραγουδιστά.
—Ἡ γριά ἀνασεύστηκε, ἀνάκατσε στὸ στρωσίδι
τῆς μὲ τὴ ράχη· τὰ μάτις της φρίνονταί σβουσιένα,
κλειστά).

Ἡ Παρηγόρα (τηράζοντα τρομασμένα κατὰ
τὴ γριά). Δὲ σοῦ εἶπα σῶπαινε; (Σωπαίνουνε· ἡ
γριά ξαναπέφτει στὸ στρώμα της, κι ἀποκοιμίζεται.
Ὁ Στασινὸς γέρνει καὶ λείει κάτι σταυτὶ τῆς Παρη-
γόρας· κείνη χαμογέλαει πονηρὰ, χαμηλώνει τὰ μά-
τια, καὶ γέρνει ἀπάνω του. Καὶ λείει: Κο...ψό...
χρο...νο...Κείνος τὴν ἀγκαλιάζει, τὴ φιλεῖ· ἡ γριά
ἀνασεύεται πάλι, ἀνασηκώονταί, χαμοουριέται, καὶ
λείει: Χού...Θεούλη...τίνα γίνηκες, Παρηγόρα!...κοι-
μήθηκες;—Κεῖνοι ἀνασηκώθηκαν σιγά καὶ τραβή-
χθηκαν στὴν ἀγκωνή).

Ἡ Γριά: Μπὰ ζωθὸ σου...μὴν ἔπαθε καὶ τί-
ποτα... (σηκώονταί καὶ πᾶσι ψάχοντα καὶ σκοντα-
θοντα κατὰ τὸ στρωσίδι τῆς Παρηγόρας· ἐπίσπε
τίς ἀντρομήδες). Κεῖνα εἶναι ζεστά· ποῦ νὰ διακεῖ
(Στάθηκε λίγο, ἀπὲ φώναξε· Παρηγόρα!...ναί...
(γύρισε στὸ στρωμένο της πασπατευτά· ἔπεσε, χα-
μοουρήθηκε). Ἦ, ὦ, τίνα βάνει μὲ τὸ νοῦ του κανέ-
νας... (Ἔστερα τῆς φάνηκε σὰν κάποιος νὰ σύμπη-
σε (5) τὴ φωτιά· ἄπλωσε τὸ χέρι κατὰ νὰ πιᾶσει·
χαμογέλασε). Ἀχμια, λάμια!... (φώναξε τὴ σκύλα·
κείνη πῆγε κοντὰ της κουνώντας τὴν οὐρὰ της.)
Ποῦ εἶναι μωρέ; ποῦ εἶναι;.. Ὁχού, μὴν ἔπαθε ὁ
Πιερέας τίποτα; (Ἔστερα σῶπασε.— Ὁ Στασινὸς
καὶ ἡ Παρηγόρα περᾶσανε σιγά, πολὺ σιγά· στὴ μεσάν-
τρα· ἀκούγονται πατήματα στὴν πέτρινη σκάλα).

Ἡ Παρηγόρα: Ἄκου τος· πῆγαινε στὴ σοφίτα·
(Τούτη κάνει πὼς γάθει, καθισμένη κοντὰ στὸ λυ-
χνάρι).

Ὁ Πιερέας—(μ' ἀλευρωμένα μαλλιά καὶ γένεια
ποῦ φαίνουνα: ἀσπρότερα). Παρηγόρα!...ποῦ εἶναι;

Ἡ Γριά: Ἦρτες παιδί μου; Καλόσμουτο· ποῦ
εἶναι; μεδὰ ξέρω; τίνα νὰ εἰπῶ ἢ δόλια· μίλησα,
ξαναμίλησα, ἀχμια· πῆγα ψαχουλεύτὰ στὰ στρωσίδια
μὴ καὶ κοιμότανε· εἶτανε ζεστά· ποῦ νὰ διακε... (3)
γιὰ ζύγωσε γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ... (Ὁ Πιερέας ζυγώνει).
Γιὰ καιροφύλαχ τη...ξέρω καὶ γῶ...στὴ ρούγα κατὰ

- 4) Τεῖχος, χύθημα τείχινο τοῦ χωραφιοῦ.
- 5) Φύσηξε, κέντησε.
- 6) Πῆγε, διέες-διέκες.

καρτεροῦν ἴσως ἀποφάσιζαν τὸν κίντυνο θαρρύνοντας
»τὴν ἀνεπιστήμη μὲ τὸ πλῆθος τους, ὅμως ἀποτε-
»λειωμένοι μὲ πολλὰ θὰ στέκουν ἄργοι, καὶ μὲ τὴν
»ἀγυμνασία θὰ καταντήσουν ἀτεχνότεροι, καὶ τότες
»καὶ δειλότεροι. Γιατὶ θέλουν τέχνη τὰ ναφτικά, ὅση
»τίποτα ἄλλο, καὶ δὲ σηκώνουν ἀπερρηγὴ σπουδῆ, ἔ-
»ντι ὅταν τύχει, ἴσως μάλιστα ἀπαιτοῦν οὔτε ἄλλο
»πᾶρργο νὰ μὴν ταράζει τὴ σπουδῆ τους.

143. »Μὰ ἄς ποῦμε πὼς ἀγγίξουν τῆς Ὀλυμ-
»πίας τοὺς θεσάβρους καὶ τῶν Δερφῶν καὶ πὼς μ'
»ἀνώτερο μιστὸ προσπαθοῦνε νὰ μᾶς κόψουν τοὺς ξέ-
»νους μᾶς νάφτες. Σοβαρὸ ἀφτό, ἂν ἐμεῖς μπαίνοντας
»νοὶ ἴδιοι μὲ τοὺς μέτοικους μᾶς στὰ καράβια δὲν εἶ-
»μαστε ἰσόπαλοι τους. Μὰ ὅμως εἶμαστε, καὶ τὸ
»σπουδαιότερο, ἔχει ὁ τόπος μᾶς πλοιαρχοὺς δικούς
»του, ὅπως ἔχει καὶ τὸ ἄλλο προσωπικὸ ἀνώτερο καὶ
»πῖο πολὺ παρ' ὅσο ὅλη ἡ ἄλλη Ἑλλάδα. Καὶ μ'
»ἀφτοθέλητο κίντυνο κανεὶς ξένος δὲ θὰ δεχτεῖ νὰ
»καταντήσει ξόριστος κι' ἀντάμα μὲ μικρότερη ἐλ-
»πίδα ὡς σύντροφός τους νὰ μᾶς πολεμᾷ, γιὰ νὰ
»κερδίσει τάχα μεγάλο μιστὸ λίγες μέρες.

»Τέλος, ἂ χτυπήσουν τὸν τόπο μᾶς μὲ τὸ πε-
»ζικό τους ἀπὸ τὴ στεριά, θ' ἀρμενίσουμε κι' ἐμεῖς
»σετὸ δικό τους ἀπὸ τὴ θάλασσα, κι' εἶναι θαρρῶ κά-

»τι βαρύτερο ἂν πάθει μέρος τῆς Πελοπόννησος παρὰ
»τὸν ὀλόκληρη ἡ Ἀττικὴ. Γιατὶ ἀμαχοὶ ἀφτοὶ δὲν
»ἀντικερδίζουν ἄλλο μέρος, μὰ ἐμᾶς μᾶς εἶναι ἀνοι-
»χτοὶ τόποι πολλοὶ καὶ στὰ νησιά καὶ στὴ στεριά·
»γιατὶ εἶναι μεγάλη τῆς θάλασσας ἡ δύνημη. Καὶ
»συλλογιστεῖτε. Ἄν εἶμαστε νησιώτες, ποῖο θὰ μᾶς
»εἶταν πῖο ἀπρόσβλητοί μᾶς; Λοιπὸν καὶ τώρα πρέ-
»πει ὅσο γίνεταί σὰ νησιώτες νὰ λογαριάζουμε, πᾶ-
»ρραιτώντας μετόχια καὶ σπύτια καὶ φρουρώντας τὴ
»θάλασσα καὶ χώρα, κι' ἡ καταστροφὴ τους ἄς μὴ
»μᾶς παρασύρει νὰ ζητοῦμε μάχες μὲ τοὺς Πελο-
»ποννησιώτες ποῦναι τόσο πολλοὶ. Γιατὶ ἂ νικήσου-
»με, πάλι θὰ πολεμοῦμε ὄχι λιγώτεροι; ἂν πάθου-
»με, τὰ συμμαχικά μᾶς ποῦ μᾶς ζωντανέθουν χά-
»νουνται τὴν ἴδια στιγμῆ· γιὰτὶ δὲ θὰ καθήσουν
»ἡσυχιοὶ οἱ συμμαχοὶ μᾶς; ἀμα μᾶς λείφουν τὰ μέσα
»προσβολῆς. Μῆτε ἄς κλαίμε σπύτια καὶ μετόχια,
»παρὰ τοὺς ἀντρες· γιὰτὶ χτήματα δὲν κερδίζουν
»ἀντρες, παρὰ οἱ ἀντρες χτήματα. Κι' ἂ νόμιζα
»πὼς θὰ σὰς πείσω, θὰ σὰς παρακινούσα νὰ βγεῖτε
»καὶ μὲ τὰ ἴδια σὰς τὰ χέρια νὰν τὰ καταστρέψετε,
»δδείχοντας στοὺς Πελοποννησιώτες πὼς δὲ θὰ σὰς
»κλονίσει ἡ συλλογὴ τους.

144. »Πολλοὺς κι' ἄλλους ἔχω λόγους πειστι-

»κούς νίκης ἂ στέργετε ὅσο πολεμάτε νὰ μὴν κινη-
»γητε καινούργιες κατάχτησες μῆτε νὰ φοβώνεστε
»ἀφτοζήτητους κιντύνους· γιὰτὶ πῖο φοβόμαί τὰ
»δικὰ σας λάθια παρὰ τῶν ἀντιθέτων τοὺς μηχανι-
»σμούς. Ἐκεῖνα ὅμως σ' ἄλλο μου λόγο θὰ ζητήσω,
»σὰ φτάσει ἡ ὥρα ἡ ἐνεργῆ. Τώρα ἄς ξεποστειλοῦ-
»με τοὺς γερόντους ἀπαντώντας τους πὼς θ' ἀνοί-
»ξουμε στους Μεγαρίτες ἀγορὰ μᾶς καὶ λιμάνια, ἂν
»καταργήσουν κι' εἰ Λακωνες τοὺς ἀποκλεισμούς
»τῶν ξένων, εἴτε ἐμᾶς εἴτε τῶν συμμαχῶν μᾶς—
»γιατὶ ὅπως τοῦτο δὲν ἀπαγορεύεται ἀπὸ ἄρθρα,
»ἔτσι μῆτε ἐκεῖνο—καὶ τίς πολιτεῖες πὼς θὰν τίς
»ἀφρίσουμε ἀφτόνομες, ἂν τίς εἶχαμε ἀφτόνομες
»καὶ στὸν καιρὸ τῆς συνθήκης κι' ὅταν κι' ἐκεῖνοι
»ξαναπαρὰχωρήσουν στίς δικές τους πολιτεῖες νὰ μὴν
»ἀφτονομιοῦνται κατὰ τὰ Λακωνικά σύφορα παρὰ
»τὰ δικὰ τους, ἔτσι ὅπως θέλει ἡ καθεμίᾳ. Ἐτοι-
»μοὶ ὅμως εἶμαστε, ἄς τοὺς ποῦμε, νὰ δικαστοῦμε
»πὼς ὀρίζει ἡ συνθήκη· εἰδὲ πόλεμο, ἐμεῖς δὲ θ'
»ἀρχίσουμε, μὰ ἂν ἀρχίσουν θὰν τοὺς ἀντικρούσου-
»με. Γιατὶ ἀφτὰ εἶναι δίκια, ἀφτὰ ἀξιοπρεπεῖα τοῦ
»τόπου ν' ἀπαντήσῃς.

145. Σὰν ἴσκι μίλησε ὁ Περικλῆς, κι' οἱ Ἀ-
»θηναῖοι πείστηκαν πὼς ἀφτὴ εἶταν ἡ καλύτερη πο-

αὐτὰ ἀνήκουν στὴν γλῶσσα, ἢ ἐσπουδάσατε, ἢ μόνην ἰννοεῖτε, τὸ τιμαλφέστατον κειμήλιον κτλ.) αἰσχρά· (μὴ μὲ παρεξηγήσετε· στὴν γλῶσσα τῶν «γνησίων» σημαίνει ἀσκημα). Ὅστις ἀκούσῃ ὅτι κρουραγεῖται ἡ Μακεδονία, ὅτι ἀπόλλυται ὁ ἅγιος Τάφος σπεύδει καὶ αὐτὸς νὰ προσθῆ τὸ ἀνάθεμά του κατὰ τῶν ἔθνοκτόνων· ὁ πατριωτισμὸς τυρλοῖ. Καλὴ λοιπὸν ἡ ἰδέα, καλὸν (μὲ τὴν «ἀθάνατον» σημασίαν) τὸ πλαίσιον, ἀλλὰ προσέξτε μὴ τοι θραυσθῆ ἡ μεγάλη καὶ ἀνεκτίμητος εἰκὼν, ἐν τῷ στενῷ πλαισίῳ, ἐνθα ἀποπειράσθε νὰ τὴν συσφίξῃτε.

Ἐπικαλεῖσθε τοὺς ἔθνικούς λόγους μετὰ τῆς συνήθους δυστυχῶς καὶ οἰκείας ὑμῖν ὑπερευαίσθησίας καὶ ἐκνευρισμοῦ καὶ ἰννοεῖτε νὰ κυριαρχήσῃ ἕρον ἄρον ἡ λογικὴ των, ἡ ἀρχὴ ὅτι ἂν ὁ τενεκὲς δὲν γίνῃ λευκοσίδηρος, πᾶσι, γὰρ ἡ Μακεδονία· ἂν δὲν πετάξωμε τὰ παντῶρια ἀπὸ τὰ παράθυρά μας, οἱ πρόσφυγες ἐπανακάμπουσιν οἴκῳ, ἀπὸ πιδες καὶ ἐψευσμῆνοι τῶν ἐλπίδων των.

Ἐπικαλεῖσθε τοὺς ἔθνικούς λόγους καὶ πόρρω, πορρωτάτω ἀπέχετε ἀπὸ τοῦ νὰ νοήσητε, νὰ συλλάβητε τὴν ὑπερμεγάλην ἔθνικὴν σημασίαν, ἣν τινα κέκτηται ἡ Μεταρρύθμις ἐπιτυχούσα. Τὴν σημασίαν ἐκείνην, ἣν ἐνγγυρὸς ἔνδραξ' οἷοι ὁ Brugmann ἢ Thumb, ὁ Krumpacher, ὁ Dieterich, νὰ εἴπωσι «Πόσον σπουδαία καὶ οὐσιώδης διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ γλωσσικὴ μεταρρύθμις, δὲν δυνάμεθα ἴσως ἀκόμη νὰ πρατηρήσωμε καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἔχει διὰ τὸ μέλλον σοβαρώτερα ἐπακολουθήματα ἢ ὁ μίγας ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἀγῶν κατὰ τὰς ἀρχάς τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος. . . . Εἶμαι στερεῶς πεπεισμένος ὅτι οἱ Ἕλληνες ἂν λύσωσιν ὁρθῶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ὅπερ ἐν τῷ παρόντι δι' αὐτοὺς εἶναι σπουδαιότερον ὑπὲρ πάντα τὰ πολιτικά, στρατιωτικά καὶ οἰκονομολογικά ζητήματα, εἶναι κεκλημένοι νὰ διαδραματίσωσιν εἰς τὸ μέλλον σπουδαῖον πρόσωπον. Αὐτοὶ θὰ εἶναι πρὸ παντὸς ἐκείνοι εἰς τοὺς ὁποίους λαγγάνει ἡ ἀναγέννησις τῆς ἀνατολῆς. . . .» «Δὲν ὑπάρχει διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος σπουδαιότερον ζήτημα παρὰ ἂν θὰ ἴδωσθῃ νὰ σπᾶσῃ τὴν παράδοσιν καὶ νὰ ἐνωθῆ τούμπαν με τὴν φυσικὴν γλῶσσαν τοῦ παρόντος». α' Ἡ πνευματικὴ ζήρσις θὰ ἐκλείψῃ, ἡ πνευματικὴ ζωὴ θὰ ἀναδῶτῃ νέα ἀνθὴ μόλις ἀποτινάζωσιν οἱ Ἕλληνες τὰς ἀλύσεις ψευδοῦς Κλασικισμοῦ. Εἰδεμῆ

πρέπει νὰ ὀρρωδῶμεν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ ὑποσκελισθῆ ἀπὸ τὰ νεώτερα βαλκανικὰ ἔθνη, ἄπερ εἰσὶ ἰσχυρότερα πρὸς τὸ Παρὸν καὶ τὴν δόξον αὐτοῦ.

Δὲν ἀμφιβᾶλλω, φίλε κύριε, ὅτι τοὺς γινώσκοντες ὄλους αὐτοὺς τοὺς Γερμανοὺς ὧν ἐμνημόνευσα· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἴσως τυχὸν ἐλησημονήσατε τοὺς τίτλους των καὶ ἐπειδὴ ἴσως ἄλλος ἴσως θὰ εἴπῃ «καὶ ποιοὶ εἶναι ἐπὶ τέλους αὐτοὶ, καὶ τί ξέρουν, καὶ μὲ τί δικαίωμα ἔρχονται καὶ μᾶς συμβουλεύουν, καὶ δὲν κἀθονται κκλύτερα σταῖγά τους;», ἵνα ἀποφύγωμεν λοιπὸν ὄλας αὐτὰς τὰς δυσαρέστους παρεξηγήσεις, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε νὰ σᾶς ὑπεθυμίσω τοὺς τίτλους των καὶ τὰ ἔργα των.

Ὁ Κρούμπαχερ εἶναι καθηγητὴς ἐν Μονάχῳ τῆς Βυζαντινῆς καὶ νέας ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ λογοτεχνίας, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Βυζαντινολογίας, ὑψώσας τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν εἰς τὴν σημερινὴν τῆς περιωπῆν, ὁ βαθύτερος γνώστης καὶ μοναδικὸς μελετητὴς τῆς μεσαιωνικῆς μας γλώσσας καὶ γραμματείας, ὁ συγγραφεὺς τῆς τριτοῦμου Ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς λογοεχίας.

Ὁ Τούμπ εἶναι καθηγητὴς εἰς τὸ Μάρμπουργκ, διδάσκων καὶ τὰ νεοελληνικά· εἶναι ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους μελετητὰς τῆς μεταγενεστέρας καὶ νέας ἑλληνικῆς καὶ συγγραφεὺς τοῦ σπουδαίου ἔργου περὶ τῆς Κοινῆς, καθὼς καὶ τῆς μεθοδικωτέρας νεοελληνικῆς γραμματικῆς.

Ὁ Ντίτριχ, ὁ μὲ τὴν ἀγάπην καὶ αὐταπάρευσιν ἀφιερῶσθαι εἰς τὴν μελέτην τῆς γλώσσας μας, εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς καὶ Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, τῶν ἐρευνῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν κ. ἄ.

Ὁ Μπρούμμαν τέλος, εἶναι καθηγητὴς εἰς τὴν Λειψίαν τῆς Ἰνδογερμανικῆς Γλωσσολογίας, συγγραφεὺς τῆς μεγάλης Γραμματικῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, τῆς Γραμματικῆς τῆς συγκριτικῆς Ἰνδογερμανικῆς γλωσσολογίας.

Ὅλοι δηλαδὴ καὶ οἱ τέσσαρες ἕνας κ' ἕνας εἰς τὸ εἶδος των, σχεδὸν ὄλοι αὐθεντικότητες. Ὁ Μπρούμμαν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους γλωσσολόγους, κορυφῆ, ὁ Τούμπ, μετὰ τῶν ξένων, ἀπὸ τοὺς καλύτερους γνώστας τῆς γλώσσας μας, ὁ Κρούμπαχερ ὁ πρῶτος καὶ κατ' ἐξοχὴν βυζαντινολόγος.

Καὶ ὄλοι των εἶναι σύμφωνοι· καὶ εἰς ὄλα ὄλοι των ἔχουν τὴν ἴδιαν ἀκριβῶς γνώμην· καὶ ὄλοι των ἀντιπροσωπεύουν τὴν «σοφὴν» Γερμανίαν, ἀπὸ

τὴν ὁποίαν ἐπεριμέναμεν ψυχρὰν κρίσιν καὶ δικαίαν ἐτυμηγορίαν.

Δὲν σᾶς τὰ ἀναφέρω τώρα ὄλα αὐτὰ διὰ νὰ σᾶς φοβήσω μὲ τὰ ξένα ὀνόματα, οὔτε διότι ἐφαντάσθη ποτὲ ὅτι πρέπει νὰ σκίπτεται κανεὶς μὲ τὰς ἐτοιμοὺς γνώμας τῶν ἄλλων· ἐπὶ τέλους, καθὼς οἱ ἴδιοι ξένοι τὸ λέγουσιν, τὸ ζήτημα θὰ τὸ λύσωμε ἡμεῖς μόνοι μας. Ἀλλὰ τὸ κάμνω διὰ νὰ δείξω ὅτι δὲν σκίπτονται ὄλοι καθὼς σεις· τὸ κάμνω διὰ νὰ ἰδῆτε, ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, γνῶσται τῆς ἱστορίας μας τῆς ἀρχαίας ὄσω καὶ τῆς μεσαιωνικῆς, οἱ ἑποιοὶ συμφωνοῦν μᾶζύ μας καὶ ἐπιδοκιμάζουν τὴν γνώμην μας· θέλω νὰ σᾶς δείξω ὅτι εἰς τὴν μετὰ μᾶς διαφωνίαν, ὅπου ὁ καθένας μας ζητεῖ νὰ ἐξασφαλίσῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸ δίκαιον, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀντικειμενικότητα, καὶ ὅπου ἐπομένως τὸ ἀντικειμενικῶς ὀρθὸν εἶναι διὰ ἕνα τρίτον, διὰ τὴν ὀλομειλίαν μας, δυσεῦρετον ἢ δυσπαράδεκτον, ἢ δυνατὴ ἀντικειμενικότης καὶ ἀλήθεια, τὴν ὁποίαν ἡμποροῦμεν νὰκούσωμε ἀπὸ τὰ καταλλήλοτατα ξένα στόματα, αὐτὴ μᾶς δικαιώνει, αὐτὴ εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν.

(Ἀκολουθεῖ)

M. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΗΣΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

5.

Τὴ λύπη τοῦ χυνόπαρου καὶ μόνο
Στὰ κλάμενά σου μάτια εἶχα ἀγαπήσει·
Τὴ σιγαὴ βροχὴ εἶχα ἀποθυμήσει
Ὅπου σιραγγίζει τ' ὄφρανον τὸν πόνο.

Μὰ στῆς ἀγάπης μου τὸν κρόφιον θρόνον
Ἡ θλίψη σου δὲν ἤρθε νὰ καθήσῃ·
Σ' ἕνα σπιτάκι μοναχὴ εἶχε ζήσει,
Ὅπως ἐγὼ μόνος σιγολύων.

Καὶ τώρα, κοίτα τὰ βραδῆσια θάμνη,
Δὲς κ' εἶναι ἀπ' τοὺς καημοὺς μας ὄφραμένα.
Παλεύουν μὲ τὸ φῶς καὶ κάτω οἱ κάμποι

Κι' ὁ θάνατος μ' ἐμὲ κ' ἐγὼ μὲ σένα.
Μὰ ἔλα καὶ μὰ φλόγα ἀκόμα λάμπει
Μὲς στῆς καρδίᾳς τὰ σκόπη τὰ θλιμμένα.

6.

Θυμᾶσαι μὴν ἀγῆ τοῦ Μᾶνη καθάρια
Ποῦ περιμέναμε τὸν ἥλιο ἀντάμα;

«ὄφθος σᾶς ἐπέισε καὶ πρὶν· ἂν ὄμως ἐντονα τοὺς ἀποκρούσῃτε, θὰ φατιστοῦν ἔτσι πῶς κάλια ἄς σᾶς «μιλοῦν ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους. 141. Ἐδῶ λοιπὸν ἀμέσως συλλογιστεῖτε ἢ νὰ συμμορφωθεῖτε πρὶν πάθῃ ἢ τε καθόλου, ἢ ἂν πολεμήσωμε—ὄπως ἐγὼ φρονῶ προτιμότερο—νὰ μὴν κλονιστοῦμε μὲ τίποτα, μίση κῆρ ἢ μεγάλῃ πρόφασιν, μῆτε μὲ φόβους νὰ κρατοῦμε ὄσα ἀποχτήσαμε. Γιατὶ πρὶν τῆ δίκῃ καθὲ ἀπαίτησιν, τὸ ἴδιο ἢ πῶς μεγάλη κ' ἢ πῶς μικρὴ, σημαίνει σκλαβιά ὄσα σοῦ προστάζεται ἀπὸ ἴσους»

«Τώρα ὡς πρὸς τὰ χρευστά τοῦ πολέμου καὶ τὰ «μέσα καθενὸς μας, πῶς τὰ δικὰ μας δὲν εἶναι κακώτερα θὰν τὸ δαῖτε ὄσα σᾶς τὰ ζητήσω ἕνα ἕνα χωριστά. Γεωργοὶ εἶναι οἱ Πελοποννησιῶτες μὲ τὰ κῆρμα τους καὶ χρευστά δὲν ἔχουν οὔτε ἰδιωτικὰ οὔτε δημοσία, ἐπειτὰ ἄπειροι πολυκαιρινῶν πολέμων καὶ περαθάλασσων, γὰρ τὴ φτώχεια τοὺς περιόριζει σὲ κουτοὺς πόλεμους ἐσωτερικοὺς μετὰ τῶν ἄλλων. Τέτιες πολιτεῖες μῆτε ἀρμάδα μποροῦνε ν' ἀρματώσωσιν, συχνὰ μῆτε κᾶν τῆς στεριᾶς στρατοῦ τὸν στείλουν, ἂν ἔτσι λείπουν ἀπὸ τὰ χρευστά τους κ' ὡς τόσο πρέπει ἀπὸ δικὰ τους νὰ ζοῦν διαζοῦν, μάλιστα ἀφοῦ τοὺς εἶναι κλειστὴ ἡ θάλασσα. Ὅμως ὁ πόλεμος θέλει χρεῦμα περισσὸν δὲν

πτόνε συντηρᾶς μ' ἀναγκαστικὴς συνεισφορῆς ἀθρόων ἔργατικῶν, ποῦ προθυμότερα κινυνέθουν αἷμα παρὰ θυσιάζουσε χρεῦμα, ἐλπίζοντας πάντα πῶς ἀπὸ τὸν κίνυνον ἴσως γυρίσωσιν, ἀθέβαιοι ὄμως μῆπως καταστραφοῦν πρὶν, μάλιστα ἂν, ὄπως εἶναι ἐπιθανώτερο, πῶς πολυχρονίζει ὁ πόλεμος παρ' ὄσο «λογαρίζαν». Ἐπειτὰ μὲ μὴ μᾶχη ἔχουν τὴ δύναμην μὲ τοὺς συμμάχους τους μᾶζι ν' ἀντισταθοῦν πρὸς ὄλους τοὺς Ἕλληνας, μὴ ὄχι καὶ νὰ πολεμῶσιν πρὸς ἀλλιώτικὸν τοὺς ὄργανισμὸν, ὄσα μὲ δίχως κοινὴ βουλή δὲν καταπιάνονται τίποτα γοργὰ τῆ στιγμῇ ποῦ πρέπει, κ' ὄντας ὄλοι ἰσόψηφοι μὴ ὄχι ὄμοθυμοι ὁ καθεὶς τους σπρώχνει τὰ δικὰ του ὄφορα. Ἐτσι τίποτα συνήθως δὲ γίνεται σκόνη. Γιατὶ ἐνῶ ἄλλοι ἀνυπομονοῦν πότε νὰ χτυπηθῆ ὁ ὄχτρος τους, ἄλλοι κοντὰ στέκουν μῆπως «ζημιωθοῦν καθόλου. Ἐπειτὰ σπάνια συντυχαίνονται καὶ τότες μόλις πεταχτὰ συζητοῦν τίποτα κοινὸν, μὴ καὶ τὸν πῶς πολὺν καιρὸν καταγίνονται στὰ τοπικὰ τους, κ' ὁ καθεὶς φαντάζεται πῶς τί θὰ βλάψῃ ἂν ἀμελήσωσιν ὄφτος, γὰρ τὴν προσέχουν ἄλλοι ποῦ θὰ φρυγῶσιν κάπως καὶ τὸ δικὸν του καλὸν, τόσο ποῦ μὲ ὄλων τὸν ἴδιο χωριστὰ στοχασμὸ ἀπαρτήρητα ὄνολο ἀφανίζεται τὸ κοινὸν.

142. «Μὰ τὸ χειρότερον, θὰ σκουρτάφουσε στοῦ «χρηματικῶν τῆ στενοχώρια, ὄταν ἀργοποροῦνε συνάζοντας μὲ κόπους· γὰρ τὸν πολέμου οἱ καιροὶ ὄδεν κωτεροῦν. Μὰ μῆτε ὁ ἐπιτελισμὸς τους δὲν εἶναι ἀξιοφόρος μῆτε τὸ ναυτικὸ τους. Τὴ δὲ καὶ «σ' ἐποχὴ εἰρήνης δύσκολα ὄργανίζετῃ πολιτεία ἰσοδύναμὴ μας, ὄχι στῆ μέσῃ τόπου ὄχτρικῶν, μάλιστα ἐνῶ δὲ θὰν τὴς εἴμαστε ὄτ' ἡμεῖς λιγώτερον ἀντιτελισμένοι. Ἄν παλι στήσωσιν κάστρο, θὰ «βλάψωσιν ἴσως λίγο τὰ ξῶχρωα μὲ παγανιές καὶ «σκλαβοφυγές, ὄμως ἀφτὸ δὲ θὰ μᾶς σταματήσῃ καὶ τόσο ν' ἀρμενίσωμε στοῦ, τόπους τους καὶ ν' ἀντιστήσωμε κάστρο, καὶ μὲ τὰ καράβια ἔπου «στέκει ἡ δύναμὴ μας νᾶν τοὺς ζεδιχθοῦμε. Γιατὶ «πῶς πολὺ ἡμεῖς ὄρῖζομε τὴν ζήρᾶ μὲ τὴ ναυτικὴ «μας πείρα παρὰ ἐκείνοι τῆ θάλασσα μὲ τὴν στεριανὴ τους. Μῆτε ἐφκοια θὰ κωτεροῦν τῆ θαλασσινὴν ἐπιστήμην. Γιατὶ κ' ἴσως, ἂν καὶ τῆ σπουδαῖα «ζῆτε ἀδιάκοπα ἀπὸ τῶν Μηδικῶν τὴν ἐποχὴ, δὲν «τῆν ἔσκολιάσατε ἀκόμα πῶς λοιπὸν ἀθρόοι γεωργοὶ κ' ὄχι θαλασσινοὶ, καὶ ποῦ μῆτε κᾶν θὰ γυμνάζονται λιγώτερα ἀφοῦ θὰ τοὺς καρτεροῦμε πάντα ἡμεῖς μὲ πλῆθος καράβια, πῶς θὰ κᾶνουν τίποτα τῆς προκοπῆς; Γιατὶ πρὸς λίγα καράβια ποῦ

αγροίκηση... τὰ στραβά μου μάτια δὲ βλέπουν... μὰ ἔχω αὐτιά...

Ὁ Γιερέας : Κάλλιο νὰ βούλωνε τὸ στόμα σου ἢ μαύρη πλάκα !

Ἡ γριὴ : Ὑ... ἔ... καὶ νὰ μὲ κάψῃ ἢ θεϊκὰ κατάρ... γιόκα μου, λάτρα τοῦ σπιτιοῦ.

Ὁ Γιερέας : Καταχωνιάσου εἶπακα !... (Ἡ Παρηγόρα μπαίνει στὸ παραγώνι κρατώντας τὸ λυχναρί· ἀκουμπᾷ στὴν κορνίζα τῆς πόρτας γιὰ λίγο τὸ κεφάλι, καὶ τηράζει τὸ Γιερέα πὺρ κἀθεταὶ στὸ σκαμνὶ βαστώντας τὸ κεφάλι. Ὑστερὰ ἀπιθώνει στὸ λυχνοστάτη τὸ λυχναρί, καὶ κἀθεταὶ παράμερα.) Ἡ Γριὰ λέει. Τίνα δὲ μιλάτε ἀποσπεροῦ ;

*

... Ἡ μπόρα ξεθύμανε· ὁ Γιερέας γύριζε σπῖτι ἀργά. Εἶχε πολλοὺς ἀπαλίστες περπάτας περπατώντας· φτάνοντας στὸ στρατόνι πὺρ ἔβγανε στὸ σπῖτι τοῦ κοντοστάθηκε, τηράζε δλόγουρά του :

Ὁ Γιερέας : Τί γάρεις πκαίω στὴν παράδεισο; Θεομπαίχτη ! ἀλούτρη !... Ἔτσι μοῦρχεται νὰ χυμῆξω νὰν τὸ πιῶ τὸ αἷμα σὺς... (κ' ἔκαμε λίγα βήματα τρεκλώντας κατὰ τὸ σπῖτι τοῦ· στάθηκε πάλι· ἀκρουμάστηκε). Ἄλεθε μῆλε μου ἄλεθε... Ἔτσι μοῦ γυρίζει ὁ κόσμος; (ἔκαμε κύκλο στὸν ἀγέρα μὲ τὸ χέρι τοῦ) φακλάν !... Χώ ! χῶ ! (σιγογέλασε σὰν μέσα τοῦ· ἔφτασε σιγὰ ὡς τὰ πέτρινα σκαλοπάτια· σιγώτερα τῶρα). Τί θροῦσε... τὰ γροικᾶ... (Ζυγώνει στὴν πόρτα) καὶ τὸ λυχναρί ἀναμένο... ἡ ἀμπάρα νὰ εἶναι βλαμένη;... (ἀμπώχνει σιγὰ τὴν πόρτα) κλειστά... χῶ... χῶ... μωρὲ κιότης πὺρ εἶμαι... (Τηράζει τῶρα ἀπὸ τὴν χαραμάδα). Τί μυροδι... πίνχσι τάχα ; σῶς.. (Ὁρτώνεται μεμίζε, γροθοβροντᾷ τὴν πόρτα, καὶ φωνάζει). Παρηγόρα !... Παρηγόρα εἶπα !... Ταφιάσου ντέ... (Ἐρχεται ἡ Παρηγόρα ἀλαφιασμένη κι ἀνοίγει).

Ἡ Παρηγόρα : Τί παραλόδιες, Γιερέα, ἀποσπεροῦ ; Τί σκουίζεις ἔτσι ; Ὁ γοῦ...

Ὁ Γιερέας : (Ζυγώνοντας τὴ καὶ πιάνοντας τὴ ἀπὸ τὸ χέρι δυνατὰ). Τίνα καμώνεσαι ;.. (Τὴν τραβάει κοντὰ στὸ λυχναρί καὶ τὴν τηράζει στὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἀφίνει ἀμίλητα καὶ κἀθεταὶ στὸ σκαμνὶ). Πάρθηκα ὁ δόλιος... μὰ... (γυρίζει καὶ τὴν τηράζει πὺρ στίκει ἀπέναντί τοῦ· ὕστερα τηράζει κατὰ τὰ στρωσίδια· ἀπὸ λέει περιγελαστικά). Μούλωξε ντέ στὴν ἄντρομιδα σου... (σωπαίνει γιὰ λίγο, ἀπὸ σὰν γελοκλαίοντας). Ἄλεθε μῆλε μ' ἄλεθε... (σηκώνεται καὶ πάει κοντὰ τῆς τῆς μιλάει

σιγὰ καὶ λυσσασμένα). Μίλα... τί ἀπιδρομή(7) θὰ πᾶρω νὰ γκρεμιστῶ στὴ λαγκαδιά... Τὰ μάτια σου δειλιάζουνε νὰ μὲ τηράνε... τὰ κοράκια τὸ κάρμα(8) σου ὀσηστήκανε...

Τὴ ζυγώνει, τὴν ἀδράχτει, τῆς ἀνοίγει τὸν κόρφο· κείνη ἀντιστέκεται, κάνει νὰ θηλυκωθῇ· τῆς δαγκάνει τὰ χέρια· κάνει νὰ φωνάζει, τῆς βουλώνει τὸ στόμα· κείνη παραιτῆται· λιγοθύμιστη. Ἡ γριὰ πασκίζοντας νὰ τοὺς συντῆξει, ἀπλώνοντας τὰ χέρια καὶ ψάχνοντας δῶθε καὶ κείθε). Συρορά μου... Γιερέα, μὴ καμεις φονικό...

Ὁ Γιερέας : Μαστάρια φτοῦ !... τί βυζαίνουσι; .. τὸ γόνο μου;... τίμια μου, γῶ εἶμαι ὁ γονιός;...

Ἡ γριὴ : (τὸν πιάνει) Τὴν ἀπόκαμες... κριματέρει... (Ὁ Γιερέας τὴν ἀφίνει ἀπὸ λέει λαχανιάζοντας) Μῆλα ἀναπολόγητη... (Γότες σὰν νὰ θυμίζεται κάτι μπαίνει στὴν ἄλλη κάμαρα· ὕστερα βγαίνει γλήγορα βαστώντας κάτι στὴν ἀγκαλιά του. Τρέχει ὄζω καὶ τὸν ἀκολουθεῖ μιὰ φωνὴ βουθῆ, σκόρπια στὸν ἀγέρα).

Ἡ Παρηγόρα : (συνεφέρνηται· τηράζει δλόγουρά τῆς.) Πὺρ εἶμουν ; σέρπω τὸ χῶμα ζωντανή; (περπατᾷ καὶ τηράζει πάντα δλόγουρά τῆς.) Τίνα λαλαεὶ στὸν ἄνεμο; Γιερέα, εἶναι το παραλοτὸ τὸ σπῖτι μὲς τ' ἀποσπεροῦ; πὺρ κείτεσαι βρὲ κόρκα καὶ τὰ φτερούγια σου μαδάς; (ἀκρουμαίνεται· σὰν κάτι νὰ θυμίζεται πάει τρέχοντας στὴν ἄλλη κάμαρα· ζυγώνει μέσα στὸ σκοτάδι τὴν κρεμασμένη νάκα (9) τοῦ παιδιοῦ). Οὔτε καὶ σὺ, κακόμοιρο, πνοὴ βαστᾷς... καὶ δὲν ἀκῶ τ' ἀνάσασμα σου μοσκοβολιά μου κ' ἔγνοια μου... (Πιθώνει τὰ χέρια τῆς στὴ νάκα, τὴ βρίσκει ἄδεια· ρῆχνει στριγγιὰ κραυγὴ καὶ σωριάζεται κατῶ...)

Ὁ Παρηγόρας κἀθεταὶ στὸ παραγώνι καὶ στηλώνει τὰ μάτια τοῦ σὰν παρμένος στὸ ταβάνι Ἡ Παρηγόρα σάφρνει τὰ μαλλιά τῆς, στὰ στήθια καὶ κοπανιέται ἀπὸ τὴν χαραμάδες φαίνεται πὺρ χαράζει. Τὰ μάγουλα τῆς εἶνε νυχιασμένα. Ἡ Παρηγόρα — μοιρολογητὰ :

Ἄνοιξε ἡ γῆς καὶ φάνηκε ἡ ἐμπασία τοῦ ἄθῃ χύνει ν' ἡ κόλασι φωτιά καὶ ἀμπόλα τὸ κορμάκι τὸ ροδιὸ καὶ ἀνήλιαστο τὸ μοσκολιβανίτο. Πὺρ πᾶς πουλάκι γκαργιανὸ καὶ ἡ εῖρα μου σὲ κράζει...

- 7) Φόρα, ἄρη.
8) Πτώμα, ψοφίμι.
9) Κούινκα ἀπὸ πετσο κρυμμένη τὴν κρεμάζουσε μὲ τὸ παιδί μέσα, ἢ τὴ φέρνουμε τὴν πλάτη μὲ τὸ παιδί, στὰ χωράφια καὶ σὲ δρόμους.

Ὁ Γιερέας : Συχώρηση καὶ ἡ κατωγῆς δὲ στρέει. καὶ τὰ ρουπάκια ἐμπήκανε στὰ σπλάχνα μου... τὰ νύχια μου λιθώσανε στὸ χῶμα... μπρούμητα... μὴν ἀκούγεται ἡ φωνή ; . .

Ἡ Παρηγόρα (ζάφρνε ἀνασηκώνεται, χυμαίει κατὰ τὸ Γιερέα, τὸν κουντᾷ δυνατὰ καὶ λέει). Σκύλε ! φωτιά πὺρ μᾶς ἔκαψε... τί τόκαμες ; πὺρ τῶχεις ; τὸ καταχωνιάσε ;...

Ὁ Γιερέας : Κεῖδῃ στὰ λαχίδια μας(10)... στὸν τράφο κοντὰ...

Ἡ Παρηγόρα : Ἐρχου... Ἐρχου... ἀδικοβγαλτη... (Ἡ Παρηγόρα πάει μπροστὰ κι ὁ Γιερέας ἀκλουθεῖ· κείνη μυρολογεῖ.—Τὸ σπλάχνου σου τ' ἀπόκαμες βρὲ κρυμογενάτε,(11) διακές τὸ καταχωνιάσε καὶ τὸ πετροσαβάνωσε...—Πότε, πότε σταματᾷει κι ἀκρουμαίνεται στὸν ἀγέρα.) Σὰν καμπανοβρέματα, σὰ βουητὸ τοῦ ἀγέρα, σὰν τὴ χαϊδοφωνοῦλα τοῦ πὺρ κλαίει καὶ μὲ φωνάζει... χῶσου στὴ γῆς καὶ γδάρτη νε, συφορικῆ κεφαλί... καὶ κάρφωσε τὰ νύχια σου γιὰ νὰ τὸ ξεγωνιάσεις... (Φτάνουμε στὸ φρούδι τοῦ τράφου· ὁ Γιερέας τὴν ἀμπώχνει ξαφνικὰ μ' ἄρη, μανιασμένος, τὴν κατακρυλάει στὴ λαγκαδιά ἀπὸ τὸ γκρεμὸ, καὶ σκουίζει) Στὰ κοράκια, μπρομπή!

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

- 10) Μικρὰ χωράφια.
11) Γενὰ ἀπὸ ζουρλοῦς.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γρηματῆα καὶ εἰς χρυσὸν, ἢ εἰς φράγκα καὶ λίρας στερελῆς ἀποδοτέας εἰς ὠρμημένην προθεσίαν ἢ διαρκεῖς. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρῶνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς δ' ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὀμολογητοῦ. Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὀμολογιῶν πληρῶνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ οἰκίῃ τῆς τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

Table with 2 columns: Duration (1, 2, 3, 4 months) and Interest rate (1%, 2%, 4%, 5%).

Αἱ ὀμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῆ ἢ ἀνώνυμοι.

λιτική. Λοιπὸν ψήφισαν ὅσα παρακινούσε, καὶ τῶν Λακωνῶν τοὺς ἀπάντησαν σύμφωνα μὲ τὴ γνώμη τοῦ ἑνα ἑνα ὅπως τὰ ζήγησε καὶ σύνολα πὺρ μὲ προσταγῆς δὲ θὰ κάνουν τὸ παραμικρὸ, μὲ δίκη ὅμως πὺρ εἶναι πρόθυμοι νὰ κανονίσουν τὰ παράπονα ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους. Φύγανε λοιπὸν οἱ γερόντοι πίσω καὶ πιά ἄλλοι δὲ στάλθηκαν κατόπι.

146. Ἀφτὲς λοιπὸν στάθηκαν οἱ ἀμοιβαῖες δυσαρέσκεις καὶ διαφορῆς πρὶν τὸν πόλεμο, ἀρχινώντας ἐφτὺς ἀπὸ τὰ Ἐπιδαμνικά τότες καὶ τὰ Κερκυραϊκά. Συγκοινωνοῦσαν ὅμως πάντα στὸ μεταξύ καὶ ταξίδεθε ὁ κόσμος χωρὶς κήρυκα στὰ ἀντίθετα μέρη, μὰ ὄχι καὶ ξέννιαστα· γιὰτὶ δλα ἀφτὰ τὰ περιστατικὰ εἶταν ὀγκοχλασμός καὶ προλαλιά πολέμου.

ΤΕΛΟΣ
ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΜΥΤΧΑΡΗΣ

Ἡ ἈΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Τὸ κάτω κάτω θὰ τὴν εἶχε ἀποφασισμένη, γιὰτὶ τῶρα νόμιζε πὺρ ἔπασκε ἀπὸ φυματίωση νεφρική. Ἀταβισμός, προγονικὲς κληρονομημένε ἀρρώστειες, τί τὰ θέλεις ; Να, δὲ βλέπεις τὸν ἀδερφό τῆς : Ἀρχίζε νὰ βωτᾷ τὴν Κατινούλα πὺρ κι ἀπὸ τί πέθανε ἡ μάνα τῆς. Κι ὅταν τοῦ ἀποκρίθηκε πὺρ ἀπὸ ἀδυναμία πέθανε, ἀπὸ τὴν πείνα, πὺρ ἔλιωσε, τὸ πῆρε ἀμέσως καὶ τοῦτο γιὰ χτικιό. Ἔτυχε κιόλας νὰ μᾶθη πὺρ ὁ πατέρας τῆς ἔπινε. Ὁρίστε ! Τί ἄλλη ἀπόδειξη γυρέβεις ; Ἀλκολισμός, φυματιασμός, τὸ ἴδιο. Τὸ καημένο τὸ παιδί. Τὴ λυπήθηκε κιόλας. Δὲν ἔξερε ὁ γιατρός πὺρ ὁ γέρος τῆρριξε στὸ πιότη ὕστερις ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς γυναικὸς τοῦ. Δὲν ἔξερε τὰ ἱστορικὰ τοῦ Πέτρου μὲ τὸ δέντρο τοῦ μπαξέ. Δὲν πάσκισε καὶ μὲ τὸ παραπάνω ἀκρίβηλογησὴ τὰ καθέκαστα, ὅσο κι ἂν ἔ-

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 228 φύλλο.

δειχνε ἀκρίβης στὴς συνταγῆς τοῦ. Τί πειράζει ; Ἀπὸ τὴς συνταγῆς τοῦ ἴσια ἴσια μποροῦσε νὰ ξεδιακρίνης μὲ τί συνείδηση φρόντιζε γιὰ τὴν Κατινούλα, ἐκεῖνος πὺρ τὴν πότιζε μὲ γιατρικά, ἐνῶ τὴν ἔδρσκε τόσο ἀβῶστη. Ἦ ἀφτὸ ἴσως δὲν τὴν ἔστειλε καὶ σὲ κανένα νεφρολόγο ἢ φουσκολόγο συναδερφό τοῦ. Τί φεῖ ; Καὶ τί νὰ κάμῃ ὁ συναδερφός ; Ἀχ ! γεννιῶνται, πεθαίνουνε οἱ ἄθρωποι. Τέτοια ἡ μοῖρα μας. Μπορεῖ καὶ νὰ μὴ θέλουμε πολλῆς φασαρῆς τᾶφεντικά γιὰ ἑνα δουλικό. Δὲν τοῦ εἶπανε τίποτις. Ἀλήθεια πὺρ ἀκόμη λιγώτερα τοὺς ἔλεγε ὁ ἴδιος. Κάθε φορὰ πὺρ ἐρχόντανε ἡ Κατινούλα, τὴν κοίταζε στὸ πρόσωπο, κουνούσε τὸ κεφάλι, τὴ συχορωτοῦσε ἂν ἔβηγε. — «Ὁχι, δὲ βῆχω ποτὲς μου». Μὰ δ κ. Ἀμάρος ἤθελε βῆχα, καλὰ καὶ σῶνει. Μιὰ μέρα πὺρ ἀνέβηκε ὡς ἀπάνω λαχανιασμένη, τόντις ἔβηξε τὸ κορίτσι. Τὸ φῖνο καὶ γλυκὸ χαμόγελο ἐπαίξε στὰ χεῖλια τοῦ καὶ πάλι. Ἀμέ ; Οὔτε τὸ βῆχα τῆς δὲ γνώριζε ἡ Κατινούλα. Λοιπὸν ἀφτὸς τὴ δουλειὰ τοῦ. Τῆς παράγγειλε μουρουόλαδο. Ἡ μόνη τοῦ ἐλπίδα, ἡ θεραπευτικὴ. Τοῦ λόγου τοῦ λοιπὸν, ὅπως ξέρει πιά, ὅπως μπορεῖ.

Μὲ τὰ γιατρικά, μὲ τὴν θεραπευτικὴ, μὲ τὸ μουρουόλαδο πὺρ δὲν ἤθελε οὔτε νὰ τὸ δῆ, καὶ μὲ τὸν

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10. — Για το Έξωτερικό
φρ. χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στα κίσκια της Πλατείας Συντάγματος, Ομόνοιας, Υπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιδρόμου, (Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού ύπογειου Σιδηρόδρομου (Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Έξαρχεια, στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέ του [δδός Σταζίου, αντίκρυ στη Βουλή]. Στο Βόο βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Αρβανίτικες βροσιές. — Ψευτιές φουρνάρικες — Βιβλιοκαπηλεία και Μυαλοκαπηλεία — Τα μαθήματα του Ψυχάρη.

ΜΑΣ στέλθηκε ο 87 αριθμός της *Αρβανίτικης φημερίδας «Drita»* που βγαίνει στη Σόφια, ίσως για να καμαρώσουμε ένα ήρθο του κ. Θ. Μαβρομάτη που βρίζει τους Έλληνες απ' άφορη του περίφημου συλλαλητηρίου ποδοκαμεί Καζάζης πέρου στο Δημ. Θέατρο, διορθώνοντας τους Γεωγραφικούς χάρτες.

Το φύλλο της «Drita» καταλάθος ήρθε στο γραφείο μας, αντί να πάει ίσια στο γραφείο του κ. Καζάζη και της παρέας του. Εμείς δεν ένθουσιασθήκαμε καθόλου τότε πούγιστο το αντίαλβανικό, το μαρκό κ' αντιεπιλωματικό, συλλαλητήριο το έναντίο μάλιστα, το χτυπήσαμε όσο μπορούσαμε και δείξαμε στους διάφορους Καζάζηδες κ' απαροπατριώτες πόση εθνική ζημιά φέρουν τέτια θεατρικά κ' ασυλλόγιστα καμώματα και πόσο βλάπτουν οι άδικολόγητοι ταρταρισμοί.

Μά φαίνεται ταρταρίνους όρχισο ναποχτάει κ' ή Αίθβαρία, γιατί ο κ. Μαβρομάτης στο ήρθο του μεταχειρίζεται τα ίδια σκουριασμένα όπλα που μεταχειρίστηκε ο κ. Καζάζης στο συλλαλητήριό του, τις βροσιές και το παχιά λόγια, και σκυλοβρίζει ένα άλάκαιρο έθνος, μόνο και μόνο γιατί το έθνος αυτό ετύχησε ή δυστύχησε νίχει κ' έναν Καζάζη.

Ο «Νουμάς» πάντοτε με συμπάθεια και με σεβασμό έγραψε για τους Αρβανίτες και σήμερα, δίκαια και λογικά κρίνοντας, δε θα μετανιώσει για όσα έγραψε άλλότες και δε

θάλλάξει πολιτική σ' αυτό το ζήτημα, επειδή, αλλά Μαβρομάτη, βρέθηκε ένας Αρβανίτης να μας βροσιει. Σε τέτια εθνικά ζητήματα ή γνώμη του άτόμου δε λογαριάζεται ή γνώμη του Έθνους βαρύνει. Και τέτια βαρύτητα δεν μπορεί να την έχει ούτε ο κ. Μαβρομάτης, ούτε ή «Drita», που βγαίνει μάλιστα στη Σόφια και τυπώνεται με Βουργάρικα ψηφία (το ήρθο του κ. Μαβρομάτη κάνει μοναδική εξαίρεση και τυπώνεται Έλληνικά, ίσως για να μπορούσαν να διαβάσουν κ' οι Ρωμιοί τις βροσιές του), και φυσικά είναι έποχρεωμένη να βρίζει τους Έλληνες για να μην εμποδίζεται ή κυκλοφορία της στην ευγενική χώρα του Φερντινάντου.

ΑΠΟ την «Πατρίς» βγήκε ή είδηση, πως ο κ. Θεοτόκης άποτραβιέται από την πολιτική. Φυσικώτατο άφου ο διευθυντής της κ. Σίμος, πρί γίνει δημοσιογράφος, έκαψε το φούρναρι στην Αθήνα, δεν πρέπει να παραξενεύεται κανείς αν ξεφουρνίζει στη φημερίδα του τέτιες γοντρές, σά διπλά καρβέλια, ψευτιές.

Δύσκολα κανείς λημονάει το παλιό του έπαγγελμα *

ΑΠΟΦΑΣΙΣΕ ή Κυβέρνηση να χτυπήσει κατακέφαλα την βιβλιοκαπηλεία κ' άξίζει συγχρόνως ο κ. Στεφανόπουλος με το νομοσκέδιο του που παρουσίασε στη Βουλή για τα διδαχτικά βιβλία. Αμα ψηφιστεί το νομοσκέδιο αυτό (κ' ελπίζουμε να ψηφιστεί, γλήγορα γλήγορα μάλιστα), οι βιβλιοκαπηλίοι θα μουλώσουν κ' οι τσίτες μας θα ξαναάκουουν, άφου τα διδαχτικά βιβλία ούτε πολλά θάνα πιά, ούτε άκριβά.

Ένα μοναχά να εύχθούμε τόμα, όπως βρέθηκε ένας Υπουργός να χτυπήσει κατακέφαλα τη Βιβλιοκαπηλεία, έτσι να βρεθεί κ' ένας άλλος Υπουργός να τονέ μιμηθεί και να ζοντώσει τη μυαλοκαπηλεία, ξεσκαδόνοντας τζιμοίρα Ρωμιοπούλα από την άγρια τυραννία του Δασκαλισμού. Γιατί, ποιό τίφελος νάναι φτηνά τα βιβλία και νάναι σχολαστικά γραμμένα;

Τό δασκαλισμό, και φτηνά να τον άγοράσεις, πάντα ζημιώνεσαι.

ΦΙΛΟΣ μας γράφει από το Παρίσι, άνάμεσα σ' άλλα, και τάκόλουθα :

«...Χτίς παρείδαε ο Ψυχάρης στην Ecole de Lille ιστορία της νεοελληνικής φιλολογίας» μιλούσε για το Βαλαωρίτη και το έργο του κ' οι μαθητάδες του είχαν μάθει και λένε σε καθαρίο δημοτική το βίο του, με άνέκδυτα μαζεμένα από τον ίδιο τον Ψυχάρη, και κάνουν κριτική άνάλυση, στα καλύτερα ποιήματά του.

Αιστάνεσαι κάπια άνγαλλισσι, νίκους Φραντζέζους φριτητές να μιλάνε για τους ποιητάδες μας, και στη γλώσσα μας, μ' ένθουσιασμό, ότα μάλιστα συλλογίζεσαι ότι οι συνάδερφοί τους Ρωμιοί όστε τα όνύματά τους καλοξέρουν».

Από το ίδιο γράμμα μαθαίνουμε πως ο κ. Ν. Έπισκοπόπουλος δημοσιεύει με το γαλλικό του ψευτόνομο Νικολά Σεγκύρ, μια αξιόλογη κριτική μελέτη για τον Άνατόλ Φεράν στον τόμο του Φλεβάρη της «Revue des Revues».

ΑΠΟ ΤΑ «ΟΝΕΙΡΩΝ ΣΥΝΤΡΙΜΑΤΑ»

Έρθα και κάθησα να ιδώ του Πηνειού τους όχτους, Τό μεγαλόπρεπο άπλωμα του Όλύμπου του έρο... Τους πονους σου και τους καημούς, φτωχή καρδιά μου, [διώχ' τους, Κι' άκου το άπαλαφίλιπλομα του γαλανού νερού...]

Ο θρόος των φύλλων των λευκών σε νικουρίζει, πέρα Τά ήλιοβασιλέματα του χυνοπώρου, να !.. Λησμόνησε τον πόνο σου, και στο γλαυκόν αίθήρα Πέταξε με ήλλα όσειράτα και στα ψηλά βουνά... Λάρισσα, 9 του Τρυγητή 1906.

ΛΟΕΓΓΙΝ

ΜΠΟΝΑΜΑΔΕΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ «ΑΘΟΙΝΕ»

«Είν παρατηρήθη πρόδος τις (στο 1906), ήτο αυτη εν τη γλώσση. Ομοιομορρία εν τη χρήσει της όμιλουμένης και τάσις ήρέμου εξέλιξως. Όλα τα δημιουργήματα της φρενοκομιακής άμαθείας υπεχώρησαν... Η δια της άγνωσσεως άλλως τις εξέλιξις γίνεται ταχίστη, και το 1907 θά δώση ούτω εις την χώραν πραγματικήν δημοσιογραφίαν» (σελ. 2, στ. 1) Μπούμ !

Όρίστε, Κύριοι, στην πραγματικήν δημοσιογραφίαν ! «... την άπόγνωσιν του θλιβερού έκπατρισμού, άδύλνομένου εύτυχώς από της στοργής άδελφών...» (σελ. 1, στ. 1)

Έδώ βλέπετε, Κύριοι, την ζρημον εξέλιξιν. «Εάν ήδύνατο ή άήθηα... να επεκταθή, θά δύναιται να έλπίση εις εύτυχιστέρας ήμέρας» (ιδ. μέρες) Τώρα θά ιδήτε την προδον.

«...έφ' όσον δεν καθυρωμεν ήμάς αύτους άπο του άδρου ρύπου του τρόπου καθ' όν δέον να πολιτευόμεθα...» (σελ. 1, στ.)

«...ή ιερωτάτη των λειτουργιών να άποβή από του τρόπου της έφαρμογής εις το Κράτος μας εις Μέγαίραν» (ιδ. μέρ.)

«...εις το σημάειον του να διατίξη τις άν άληθώς έχη του Κράτους τα στοιχεία και άν δύναιται να είναι...» (ιδ. μέρ.)

«...δεν άποδεικνύει άν οι νεωπτι συζευχθέντες ζουν εύτυχώς...» (ιδ. μέρ.)

Τώρα θά ιδήτε, Κύριοι, τη γλώσσα του 1907, «...να διατρανίζωσι την ειρήνην ής περι πολλού ποιούνται...» (σελ. 2, στ. 1)

«Ίδου το φάσμα των μεγαλοργών της Ίπποποιίας του 21, υπεθυμίζουσαι εις ήμάς...» (σελ. 2, στ. 3)

Ίδου τώρα και τα ρήματα των μεγαλοργών της άσυνταξίας. «...άπεφασίσθη όπως, εν ή περιπτώσει αι συζητήσεις, λήξουν προγενεστέρως, θά έρχισή» (σελ. 3, στ. 3)

Και του χρόνου ! ΑΘΟΙΝΕΩΣ

κ. Αμάρο, δεν πρόκοφτε που δεν πρόκοφτε ή Κατινούλα. Χεροτέρεβε και πήγαινε. Χεροτερίθανε και τα βάσανα του σπιτιού. Άντίς να ήσυχάση τώρα που έφυγε ο Πέτρος, δοκίμασε πίκρες άλλο είδος. Στη θέση του άδερφού του πήκανε προσωρινά ένα δούλο που τους τονέ σύστησε ή Λουίζα και που εΐτανε φίλος του άντρός της. Η Λουίζα έτρεχε καθε τόσο στο νοσοκομείο· μα στο μεταξύ τάψηνε μια χαρά με τον καινούριο το δούλο. Θά θυμότανε για βέβαιο τη σκρόφα της γιαγιάς της. Πολύ της κόστισε άφτό της Κατινούλας. Άγαπώσε όπως και αν είναι τον άδερφό της που δεν εφταιγε, λείει, κ' ή Λουίζα τον έσερνε από τη μύτη. Χολόσκασε για το άτιμο το φέρσιμο. Έτυχε κιάλας να τους τσακώση στο μαγερείο, χωρίς να το θέλη. Άπό τότες ή Λουίζα πιά στρίγλιασε. Δεν άφινε το δούλο να της άνεθάξη τα πιάτα ως την τραπεζαρία κ' έιπε σταφεντικά πως φοβότανε μήπως και τα σπάση, γιατί δεν ήξερε. Άναγκάζοτανε ή Κατινούλα, με τη μέση της τη σακατεμένη, να πηγαίνοέρχεται στο στενό και γυριστό σκαλάκι που χωρίζε το μαγερείο από την τραπεζαρία. Κάτω, μιλιά δεν της κρίνανε. Άγκαλά, δε γύρεβε κουβέντες ή δυστυχη. Την κούραζε φοβερά ή παραμικρή διμιλία. Όταν ώδηγούσε σκολειό τη Μοιρίττα,

συνήθιζε πρώτα και καθότανε συντροφιά με τις άλλες δούλες, να προσμένη. Άξαφνα, της κατάντησε άνυπόφορο νάκούη άθρόπινη λαλιά. Προτιμούσε, όσπου τελειώση το μάθημα, να παρκαμίνεθ δίπλα σ' ένα σοκάκι άπόμερο κ' έρημούτσικο, αν και την άφάνιζε να στέκεται ή να περπατή. Άναγκάζοτανε μάλιστα ναγοράζη ό τι λάχαινε σ' ένα μικρό μπακάλικο έκειδά, να τρώη κ' ή νάνηδιάζη, μήπως θάβέψη τίποτα κανέναν διαβάτη, βλέποντάς τηνε να νεθοκατεβκίνη το πεζοδρόμι, και τη ζυγώση. Έτσι κάποτες περνούσανε δυό δύμισιο ώρες. Και την έδερνε το κρύο. Σά γύριζε σπίτι, μπουζί. Έπρεπε άμέσως να πάη να ζεσταθή στη φωτιά, κουβαριασμένη προς στη σόμπα. Δεν πιστέθω, καμιά πλούσια ποτέ της νάκαμε το δρόμο καταφύγι της από την άφρώστια. Μα κ' οι βίβλιτες της στού κ. Αμάρο της φέρνανε άξαφνα δυσκολίες άλλο είδος. Η μικρή δεν έιχε πιά μάθημα τετάρτη και σάββατο, άλλαζε μέρες, κ' άναγκάστηκε ή Κατινούλα να πηγαίνη μόνη της στού γιατρού. Στο μεταξύ, έννοείται πως δεν μπορούσε να φροντίση ούτε για το σπιτικό ούτε για τη Μοιρίτα. Η Άννα σύφωνα και το παραδέχτηκε άμέσως. Κάθε φορά όμως που έμελλε ή Κατινούλα να πάη στού γιατρού, από την ψευινή, κάποτες και

το πρώι, τη βρωτούσε ή Άννα έτσι, απλά — «Σήμερα (ή βροί) νομίζω πως θά πιά στού κ. Αμάρου ;» — «Μάλιστα, κυρία». «Καλά. Λοιπόν βροί (ή σήμερα), τάπογεμα, δε θά μπορίσης να μείνης με τη Μοιρίτα. Δέ σημάζει. Μνήσκω έγω. — Άλήθεια ! Τό βράψιμο έκαίνο που άρχισες, άδύνατο να το τελειώσης, άφου πηγαίνεις στού γιατρού. Τό τελειώνεις λοιπόν άλλη μέρα». Κ' ή Άννα τέτοια ζωτήματα, λές και της τάκανε πίτηδες όσο μπορούσε πιδ συχνά. Έτσι, ως και τάφεντικά τα καλήτερα σου βραχνίζουεν ένα δουλικό, δίχως να υποφιαζούνται τα βάσανά της. Να πηγkίνη στο γιατρό, βίβλικη· μα να ξέρη κιάλας πως είναι καλοσύνη της καρδιάς του που του δίνει την άδεια. Φωνάζεται κανείς τί έλεγε μέσα της ή Κατινούλα, όταν άκουγε την κουβέντα. Έννοιωσε πως ή άβρώστια της καταντούσε βάρος για τάφεντικά, και τότες ή Άννα έμοιαζε σά να βίχνη άπάνω της το κρέμα, και τί κρέμα ; Τό κρέμα που ή άμοιρη πονούσε, γιατί μήτε ή Άννα, μήτε ο κ. Αμάρος, μα μήτε κ' ο κ. Άντρίας δεν τη νοιαστήκανε, όταν έπρεπε να τη νοιαστούνε.

ΜΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στὴν «Πολιτεία τῆς Σιπλη» τοῦ δημοσιεύτη κατὰ περιλαμβανόμενον φύλλο, νὰ προστεθῇ (σελίδα 3, στήλη δευτέρα, γραμμὴ 12) τὸ ἀκόλουθον κείμενον ποὺ ἐξήγῃ κατὰ λέξιν:

Καὶ μέσα στ' ἄνερό του καμάρωνε τὴν παράξενη Πολιτεία, ποὺ ἕνας ἀμίλητος Θεὸς τὴν εἶχε πλασθεῖ κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φεγγαρίου. Οἱ εὐγενικοὶ ρυθμοί, τὰ ὠραία κινήματα, οἱ πλαστικὲς ὁμορφάδες, ἐπλαθάν ἔτσι νῆες μυστικὲς μελωδίαι· κ' ἔδεναν ἀσύγκριτα σὲ μιὰ σιωπηλὴν ὀρχήστρα τίς πνευματικὲς ἀρμονίας τῆς ζωῆς. Ὁ λησμονημένος ἦχος τοῦ φάνηκε τότε σὰ μιὰ βάρβαρη ἐκφραση πεθαμένου κόσμου κ' ὁ Λόγος σὰν ἕνα πρωτόγονον ὄργανο μιᾶς πεθαμένης κοινωνίας. Τὸ πνεῦμα του ἔκανε καινούρια φτερά μέσα στὴν ἀπόλυτη σιωπὴ καὶ τὸ αἰσθητὸν τοῦ ἐπαίρει· τώρα μίαν ὑπεράνθρωπη εὐγενικὴ μορφή, μέσα στὸ πλαστικὸ πνεῦμα. Ἡ ἀπόλυτη εὐτυχία πλημμύρησε τὰ στήθη του. Καὶ τὰ χεῖλια του κούλημένα στὰ χεῖλια τῆς λευκῆς παρθένου, μὲ τὴ διψα μιᾶς ἀλάκρης ζωῆς, ρουφούσαν, ἐνωμένα σ' ἕνα νεκταρικὸ πιστό, τὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

HUBERT PERNOT: Notice sur la vie et les oeuvres l'Émile Legrand, professeur de grec moderne à l'École nationale des langues Orientales vivantes. Παρίσι 1906. Σελ. 41. Σχήμα 8ο μεγάλο.

Μὲ τὸ καλογραμμὲνο καὶ κλοτυπωμένον αὐτὸ βιβλίον τοῦ φίλου μας ὁ κ. Pernot μᾶς ἐστήσεν ἄλλοτε, τεχνοςκαλισμένον καὶ ἀπειράχτο ἀπ' τὰ χρόνια μνημεῖο τοῦ Émile Legrand. Στοχαστικὰ καὶ λαμπρὸχρῶμα, γλυκὸπικρα καὶ μὲ πολὺ καὶ δίκιον σεβασμὸ πρὸς τὸ Δασκάλον τοῦ μᾶς ζωγραφίζει πρῶτα—πρῶτα τὴ ζωὴ τοῦ πολυζέου ἑλληνοστῆ καὶ κατόπι (σ. 23-41) μᾶς δίνει τὸ χρονολογικὸν κατάλογον ὄλων ἐκείνων ποὺ τύπωσε σὲ ξεχωριστοὺς τόμους καὶ σὲ ξεχωριστὰ φυλλάδια ὁ μακαρίτης Legrand. Καὶ στὸν κατάλογον αὐτὸν μποροῦμε νὰ παρακολουθήσομε ὅλην σχεδὸν τὴ συγγραφικὴν δράσιν τοῦ ἀκούραστου καὶ ἀληθινοῦ φίλου τῆς Νέας Ἑλλάδος, ποὺ ἀπὸ τὰ 1869 ὡς τὴ θανάτου (15/18 τοῦ Νοεμβρίου 1903) δούλευε ἀδιάκοπα γιὰ τὴν Νεολογιαντὴ γλῶσσαν, φιλολογοῖα, ἱστορίαν καὶ βιβλιογραφίαν. Ἐκατοντάδες ὄλο-

κληρῆς εἶναι τὰ διάφορα κείμενα, ντοκουμέντα, μελετήματα καὶ σημειώματα ποὺ δημοσίευσεν ὁ μακαρίτης ὁ Legrand καὶ ὡς τόσο ἀφῆκε καὶ πολλὰς ἐργασίας ἀνέκδοτες καὶ ἀφῆκε καὶ σχεδιάσματα καὶ σκελετοῦς μελετημάτων κ' ἐκδόσεων πολλῶν καὶ σπουδαίων. Ὁ «Νουμᾶς» μὲ πολλὴν χαρὰ θὰ χαιρετίσῃ τὴν ἐκδόσιν ὅλης τῆς σειράς τῶν oeuvres posthumes τοῦ Émile Legrand, ἐκδόσιν ποὺ μᾶς ὑποσκέθηκε ἀπὸ καιρὸ καὶ ἀρχίνησε κίονα ὁ κ. Pernot, ὁ πολυαγαπημένος του καὶ ἄξιος μαθητὴς του.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Minet-el-gamh (Tallen).

Ἀγαπητὴ Νουμᾶ,

Ἡ μεγάλη ἰδέα ποὺ ζυπερετιέται μὲ τὸ «Νουμᾶ» καὶ ὁ ἅγιος πόθος καὶ λαχτάρα τῶν ἀγαπητῶν Δημοτικιστῶν, ποὺ ὅλοι μαζὶ ἕνα μόνο ἀποτελεσματικὸν περιμένουμε καὶ ποὺ ἀπὸ τὸ εἶναι στὸ δρόμον τοῦ βαλμένου πολὺ καλά, ἀφ' ἃ τὰ δύο δηλαδὴ ἡ μεγάλη ἰδέα καὶ ὁ ἅγιος πόθος δὲ θὰ στεφανωθῶνε μιὰ μέρα, μπρὸς τὴν τελειοποίησιν των, μὲ τὴν ἀνάπαυσιν τῆς καρδίας μας, γιὰτὶ ὅσο ζακολουθάτε νὰ λερώνετε τίς σελίδας τοῦ «Νουμᾶ» μὲ κάτ' ἕνα μακαρονιστικὸν ρεκλάμας τῶν Καθαρευουσῶνων, ποτές ἡ μεγάλη ἰδέα δὲ θὰ βρῆ τέλος. Εἶναι δυνατόν, φίλε μου, σὲ φυλλάδιον ποὺ φαίνονται οἱ προσπάθειαι καὶ κόποι τῶν φίλων τῆς ἰδέας νὰ περιουνοῦνται καὶ πρῶτα καὶ καθαρευουσῶνα;

Μοῦδωκε ἀφαιρῆ μιὰ παρατήρησιν μίανου σὲ μένα γιὰτὶ τάχα νὰ τὸ κάνετε ἀπὸ, καὶ γιὰ τοῦτο λαβζίνω θάρρος νὰ σοῦ τὸ γράψω.

Σὲ χαιρετῶ, δικός σου
ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ

Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Καλὸς ὁ λόγος σου, μὲ τὴν μεγάλην ἰδέαν ἔχει καὶ μεγάλα ἔξοδα καὶ γι' αὐτὴν ἀναγκάζομαστε νὰ τυπώνομε τὸν πίνακα τῆς Ἑθν. Τραπεζίας, τὸ μόνο καθαρευουσῶνικον πρῶτον ποὺ μπαίνει στὸ «Νουμᾶ». Τὸ κἰνω κάτω ὅμως, μήπως οἱ ἀριθμοὶ εἶναι καθαρευουσῶνικοὶ; Ἀρβίκοι εἶναι οἱ ἀριθμοὶ, καὶ μπορεῖς ἐξίλογα νὰ πάρεις γι' Ἀρβίκοι καὶ τίς καθαρευουσῶνικὰς λέξεις ποὺ τοῦς συντροφεύουν.

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΛΟΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτη σὲ Πέμπτη.

Ἐπιμετοῦς Ἑσπερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σποτωμοί. Ἀθήνα 1, (ἀπὸ τὸν τροχιόδρομον), Ἐπαρχίαι 7 (ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν σιδηρόδρομον).

Λαβωμοί. Ἀθήνα 12 (ἕνας ἀπὸ τὸν τροχιόδρομον κ' ἕνας ἀπὸ αὐτοκίνητον), Παρτίαι 8, Ἐπαρχίαι 6.

Κλεισίαι. Ἀθήνα 3, Παρτίαι 4.

Ἀπαγορεύαι. Ἐπαρχίαι 1.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἄδικα κατηγοροῦν τοὺς βουλευτάδες μᾶς πῶς δὲ δουλεύουν· μήπως νὰ παίρουν τὴν ἐπιχορήγησιν, δὲν εἶναι δουλιὰ καὶ αὐτό;

— Ἀμὲν τὸ κοινοβουλευτικώτατον Πῶρον! τοῦ κ. Ράλλη, ποὺ τάφινται; Ὁ Ράλλης μὲ τὸ πῆρρον! ποὺ τίναν καταμύουτρα τοῦ Νέγρη μᾶς ἔδωκε νὰ νιωσομε τί ἦχο ἀφίνει κ' ἡ δουλιὰ τῆς Βουλῆς.

— Ὁ φίλος Τιμ. Σταθάπουλος, γράφονταίς τίς προάλλαις στὴν «Ἀκρόπολιν» διέφορα ἀστεινὰ, τίμησε καὶ τὸ «Νουμᾶ» μὲ τὸ ἀκόλουθον ἀστειὸν του:

— Ἡ σκηνὴ στὴν Ἀστυνομίαν.

«— Βγάλ' τὴ γλῶσσαν σου, χωροφύλακα.

— Ὁ χωροφύλακας βγάζει τὴ γλῶσσαν του καὶ ὁ ἀστυνομὸς τοῦ λέει:

«— Εἶναι ἀκάθαρτη σὲν τὴ γλῶσσαν τοῦ «Νουμᾶ».

— Ἐμεῖς ποτέ δὲν εἶπαμε ἀκάθαρτη τὴ γλῶσσαν τοῦ φίλου Σταθάπουλου· τὸ ἔκαστον. τὴ λέμε πάντα καθαρὰ, καθαρώτατα σὲν τὸ χαρακτῆρα του.

— Ὁ Γενικὸς πρόεδρος καὶ πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κτλ. κ. Βικέλας λογιόδοτες τὴν παραμένον Κυριακὴν γιὰ τὴν ἀνωφελεῖ βιβλίαν τοῦ Συλλόγου τοῦ καὶ γιὰ τὸν Οἶκον τῶν Τυφλῶν.

— Ἡ λογιόδοσις τοῦ κριθῆαι ἀρ. πνευματικῆς, ἀφοῦ ἀπεδείχθηκε μ' αὐτὴν πῶς τὴν ἀνωφελεῖ βιβλίαν πληθύνουν καταπληκτικὰ τὸν κριθμὸν τῶν τυφλῶν κ' ἔτσι δὲν ὑπάρχει φόβος ὁ οἶκος τους νὰ μείναι δίχως πελάταια.

— Φοβερὰς οἰκονομίας ἔκαμε ὁ κ. Λεβιδῆς στὸν προϋπολογισμὸν τῆς Βουλῆς. Ἐπαψε τίς γάτες τῆς γιὰ νὰ οἰκονομήσει δύο τρεῖς δραχμὰς ποὺ εἴτανε γραμμέναι σὲ προϋπολογισμὸν γιὰ πλεονεῖμα.

— Αὐτό, λένε, δὲν τῆκαμε μόνο γιὰ οἰκονομίαν, παρὰ καὶ γιὰ νὰ μνημονευτεῖ στὴν ἱστορίαν ὡς εὐεργέτης τῶν πονητικῶν. Φιλοδοξία καὶ αὐτή!

— Τὰ «Παναθηναϊκὰ» στὸ τελευταῖον φυλλάδιον (ἀριθ. 152, σελ. 259, στήλ. 2) γράφουν τὸ ἀκόλουθον:

«Ὁ κ. Ψυχάρης δημοσίευσεν εἰς τὸν «Νουμᾶν» τὴν «Ἀρωματὴ δούλαν» του. Νὰ καὶ ἕνα ἔργον φιλολογικόν, μὲ ἀνυπόθετον οὐρανόν. Μὲ χίλιαις τεχνολογικαῖς τὰ κατέφερε

Γλήγορα τῆς ἔλειψε κ' ἡ μόνη τῆς παρηγορία, ὁ θησαυρὸς τῆς, ἡ Μοιρίττα. Τὸν Ἀπρίλιον, στίς λαμπρὰς ἡμέραις, στοχάσθηκε ὁ κ. Ἀντρέας νὰ βγῆ στὸ ταξίδι, γιὰ νὰ ξεκουραστῆ ἀπὸ τίς βίβλιαις τῆς ἀκαδημαϊκῆς, ὡσποῦ νὰ ξαναρχίσῃ καὶ ἄλλαι, ἀφοῦ γιὰ νὰ πετύχῃ, πρέπει τουλάχιστον τρεῖς τέσσαρεις φορὲς νὰ γίνῃς ὑποψήφιος. Θέλησε νὰ ξαναδῆ κατὰ πολιτείας τῆς Γερμανίας, ποὺ τίς εἶχε δεῖ μὲ τὴν Ὀλνιαν του. Πῆρε καὶ τὴ μικρὴ μαζὶ του, γιὰ νὰ τῆς ἀνοίξῃ τὸ νοῦ, γιὰ νὰ χαρῆ καὶ ἀφ' ἃ τοὺς τόπους ἢ τὰ μουσεῖα, ποὺ τὰ χάρηκε κ' ἡ μητέρα.

Τῆς φάνηκε τῆς Κατινούλας σὰ νὰ μίσηθε ἡ Κυρία τῆς καὶ πάλε, σὰ νὰ τὴν ἀφινε μόνη γιὰ πάντα. Τσακίστηκε τὸ μεγάλο τῆς, τὸ ἀπίστευτον κουράγιον ποὺ τὴ βάσταζε ὄρθια ἴσα μὲ τῆς. Δὲν τῆς ἔμελε πιά γιὰ πρᾶμα στὸν κόσμον, μήτε γιὰ κανένα, μήτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς. Στὸ σκοτάδι ὅπου βᾶδιζε τώρα, δὲ θεωροῦσε ἄλλο φῶς ἀπὸ τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ τρεμουλιαστὸ ποὺ ἔφευγε μακριὰ τῆς, τὰ γαλακτικὸν τὸ φῶς ποὺ τὸ ξεδιάκρινε μόλις καὶ ποὺ ἔλαμπε, ποὺ μιὰ ἔφευγε καὶ μιὰ χανότανε κάτω σὲ ξέναις ἀγνωστῆς πολιτείας. Λὲς καὶ φίδι ξαφνικὸ τῆς δάγκασε τὴν καρδίαν τῆς. Ἀπελπισιὰ τῆς κατέβηκε. Σύγκορμη ἔφριξε μὲ τὴν ἰδέαν πῶς μποροῦσε νὰ πε-

θάνῃ, νὰ μὴν τὸ ξαναδῆ τὸ παιδί τῆς. Δὲ γίνεται. Ἄπὸ δὲν τὸ θέλει ἡ Κυρία. Ἐκκεμὴ ἀπόφασιν, νὰ πᾶν ἡ μιλήσῃ τοῦ γιαιτροῦ μὲ τὰ σωτὰ τῆς, σὲ γόνάτα του νὰ πῆσῃ, νὰ τὸν παρακαλέσῃ γλυκὰ, δολοφῆρα, νὰ τὴ γλυτώσῃ, νὰ τὴ γλυτώσῃ. Ὅταν ὅμως μπῆκε στὸ σπουδαστήριον τοῦ κ. Ἀμάρου, ἔλλαξε γνώμη, ἔλλαξε ὕφος, ἔλλαξε ψυχὴ. Τὸ φῶς του, τὸ γλυκὸ, τὸ σαρκαστικὸν τοῦ τὸ χαμόγελο, τὸ μισημένον τῆς, τὴν ἀπόσωσε Ὅχι, δὲν ἔπεσε στὰ γόνάτα του, δὲ συλλογίστηκε τὰ παρακάλια, δὲν τὸ συνταίριασε μὲ τὸ νοῦ τῆς τί λόγια θὰ τοῦ πῆ. Βοῦσε, βοῦσε δυνατὰ, βοῦσε μὲ φοβερὰς τὰ μελημένον, τὸ παρασιχμένον, τὸ πληγωμένον, τὰ γριεμένον τὰ θρωπικὸν τὸ ζῶον, ποὺ λαχταροῦσε γιὰ ζωὴ.

— Ἀἷμα, κἰμα, αἷμα ἔγινα ὅλη μου. Αἷμα, αἷμα σταζώ. Αἷμα τὸ κρεβάτι μου, τὰ νερά μου αἷμα. Σάπιο αἷμα, σάπιο σὰν καὶ μένα. Σάπιλα μυρίζει τὸ νερό μου. Κι ἀδύνατον νὰ τὸ κρατήσω καὶ ἀδύνατον τὴ νύχταν νὰ κοιμηθῶ. Κι ὁ πόνος μου σουβίλλει τὸ κεφάλι. Καὶ σὺ γιὰ μένα τί κάνεις, γιαιτρί;

Χλωμάσε ὁ γιαιτρός. Τρόμαξε συνάμα. Σὰ νὰ ζυπνοῦσε ἀπὸ κανένα ὄνειρον. — Ἀστάσου, στάσου, παιδί μου! — Καὶ μάνι μάνι, ἀρχίσε νὰ γράφῃ. Δὲν

ἔγραφε ὅμως πιά συνταγή, ἔγραφε γράμμα καὶ τῆς τῶδωσε. Συγκατάνεψε στὸ τέλος τῶν τελῶν νὰ τὴ συστήσῃ στὸν καταλλήλον τὸ συνάδερφον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ζ΄.

Ἡ ἔχιδνα τῆς Χούσας.

Ἡ Κατινούλα δὲ χασομέρησε. Ἀλήθεια ποὺ ὁ κ. Ἀμάρος τῆς πρόσταξε νὰ πᾶν ἀμέσως ἀμέσως στοῦ συναδέρφου, τοῦ κ. Λανέζου. Ἰσα ἴσα δεχότανε τὴν ἰδίαν μέρα. Δὲν εἴτανε καὶ μακριὰ. Ἐἶχε βιάσῃ τώρα ὁ κακόμοιρος ὁ κ. Ἀμάρος, νὰ τὴ δῆ κανένας ἰδιογνώστης, μήπως ἔφταιξε τόντις, καὶ ἂν ἔφταιξε, μήπως πάρῃ ἀπάνω τὸν τὴν ἀμαρτίαν. Κάλλιν νὰ τὴν πιάσῃ καὶ ἄλλοι τὴν Κατινούλα· εἶσαι ὁ κ. Ἀμάρος ἡσύχαζε καὶ συνάμα βοηθοῦσε τὴν ἀββώστη. Διπλὰ κερδισμένος, γιὰτὶ, ὅπως εἶπαμε, ἡ ψυχὴ του καλὴ, καὶ τὴν πόνεσε μὲ τὰ σωτὰ του, ὅταν τοῦ παραπονέθηκε μὲ τὴν δύναντον. Ὁ συναδέρφος του πάλε, νεφρολόγος μὲ τὸνομα, θὰ τοῦ χρωστοῦσε χάρη ποὺ τονε θυμότανε καὶ τοῦ ἔστελενε πελάτη. Ὅλα λοιπὸν τὰ βόλεψε μ' ἕνα κόπον.

Στοῦ κ. Λανέζου δὲ χρειάστηκε ἡ Κατινούλα

δ κ. Ψυχάρης να κίμη και αυτό το θάμα, να παραχώρησε εκεί μέσα στους επιστημονικούς εις την δημοτικήν. Μίγας εί, διδάσκαλε, και θαυμαστά τα έργατά του».

— Βλέπετε, μόνον ούρα μπορέσανε να δούνε τα «Παναθήναια». Μά μήπως είναι σε θέση, να δούνε και τίποτ' άλλο;

— Ο συνεργάτης μας Ξενιτεμένος της Καλκούτας τύπως ένα χρησιμώτατο βιβλίο «Το μπαμπάκι: κ' η καλλιέργειά του» και πουλιέται με δραχμή στο βιβλιοπωλείο της «Εστίας».

— Στο φύλλο της άλλης Κυριακής θά σάς μιλήσουμε γι' αυτό το βιβλίο

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Ν. Χαντζ. στον Πειραιά. Θα πακίσουμε να βρούμε, ώστε α θέλεις, πέρασε την Κυριακή από το γραφείο, όποια ώρα σου βολεῖ.—κ. Κοντ. στο Κάιρο. Σου στείλαμε το βιβλίο πληροφορησέ μας, παρακαλούμε, την παραλήθη του.—κ. Ρ. Ρ. στη Βουδαπέστη. Τα βιβλία τα στείλαμε μέσο του βιβλιοπωλείου της «Εστίας».—κ. Ζαχ. στη Λόντρα. Στείλαμε τα φύλλα στο Καρόδωση.—κ. Γ. Στεφ. στη Σάμο. Γιατί δὲ μᾶς γράψεις δυό λόγια; — κ. Καλαματιανή. Πάντα περιμένουμε γράμμα.

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΘΝ. ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δηλοποιεί ότι κατ' άπόρρασην του Γενικού Συμβουλίου, συγκαλείται την 10)23 Φεβρουαρίου ε. ε. ώραν 3ην μ. μ. εν τῷ Καταστήματι της Τραπεζης ή ετησία τακτική Συνέλευσις των Μετόχων, εις ήν παρακαλούνται να παρευρεθώσιν οι κατά το άρθρον 47 του Καταστατικού δικαιούμενοι να μετάσχωσιν αυτής κ. κ. μέτοχοι και οι ειδικοί τούτων αντιπρόσωποι.

Οι μέτοχοι άνωτέρων μετοχών, θέλοντες να λάβωσι μέρος εις την τακτικήν ταύτην συνέλευσιν, όφείλουσι κατά το έδριον α' του άρθρου 51 του Καταστατικού δεκαπέντε ήμέρας τουλάχιστον πρό της έναρξεως των συνεδριάσεων να καταθέσω-

να προσημένη, επειδή βίξιτες εκείνη την ώρα δὲν είχε πιά. Την κοιτάζε λιγάκι και την παρακάλεσε να ξανάρθη την άβριανή το πρωί, για να την ξετάση καθώς πρέπει και να μη φοβεται. Της έδωσε θάρρος μ' ένα δυό λόγια — ή μισή τέχνη της γαιτρικῆς είναι ή βητορικῆ — και τηνε συνόδεψε ως την πόρτα του σπουδαστηριου του. Η Κατινούλα καταθουσιασμένη. Δίεστε τί γλυκά που της μίλησε! Τι καταδεχτικά! Και να σηκωθῆ, να της ανοίξη κιόλας! Όχι, σαν τον κ. Αμάρο που δὲν το κουνούσε από το γραφείο του. Με τάσπρα του, τα παστρικά, τα γλιστρόλαμπα μαλλάκια του, με το νόστιμό του το στρογγυλό προσωπάκι! Νά γιατρός! Η καημένη από γεννησιμιό της, από τῆ φτώχεια την προγονική, από την πατροπαράδοτη κοινωνική της έλλειψούνη, το νόμιζε πως οι παρακατιανοί σαν κι αφῆνε, δικαίωμα κανένα δὲν έχουνε να τους φέρνουν ας είναι και με την πιο συνηθισμένη θρωπιά, κι αμα της έλεγεσ ένα αγαθό λόγο, άπορούσε, χαιρότανε, και ξανόινανε τα βαθυκαρδια της τα μαρμαμένα, πὲς λουλούδι που το ποτίζεις όταν ο ήλιος βασιλέβει.

Μπορεί λοιπόν και να παραθουσιάστηκε ή Κατινούλα με τον κ. Λανέζο, για ένα παρακαλώ που του βγήκε από το στόμα. Ο κ. Λανέζος είτανε μάλιστα κρύος άνθρωπος. Κρύος και πολύ έβγενικός. Το κάτω κάτω αδιάφορος. Το χρέος του έκανε, δὲν έκανε τίποτις παραπάνω. Κι αφῆτο ακόμη, τῶκανε όπως το έννοούσε, δηλαδή το έννοούσε με δρια. Δὲν τῶ χάραζε ο ίδιος του τῶ χάραζε ή ζωῆ και κείνος αφιλονίκητα, ίσως και κάπως αφιλότιμα, τάκολουθούσε, χωρίς να τῶ ξεπεράση ποτέ του. Δὲν έμοιαζε τον κ. Αμάρο που τότε πρόσεχε σ' ένα δούλα, τότε άμελούσε μια δούλα, τότε και τον τάραζε μια φωνή, ένα κλάμα. Ο κ. Λανέζος δὲν άλλαζε με το άτομο. Η διάγνωσή του, πάντα διάγνωση, κανονική, ταχτική, κλασική-

σιν επί αποδείξει τους τίτλους αυτών εντός μὲν της Ελλάδος εις το Κεντρικόν της Τραπεζης κατάστημα, ή τῶ υποκαταστήματα αυτής, εκτός δὲ παρῶ τοίς εκει ανταποκριταίς της.

Εν Παρισίσις παρῶ τοίς κ. κ. M. Rothschild freres.

Εν Βιέννη παρῶ τῆ Wiener Bank Verein.

Εν Βερολίνω παρῶ τῆ National bank für Deutschland.

Εν Κων πόλει παρῶ τῶ κ. Α Ζαρίφη

Εν Αλεξανδρείῃ παρῶ τῆ Τραπ. Ανατολής.

Εν Καίρω » » » »

Εν Σμύρνη » » » »

Εν Θεσσαλονίκη » » » »

Εν Χανίοις » » » »

Αθήναι, 2/15 Ιανουαρίου 1907.

Ο Διοικητής Στέφ. Στροῖτ

κή, μ' όλη την άπαιτουμένη λιανσκοπήση. Έπειτα, είτε φτωχός είσους είτε πλούσιος, πλέρωνες ώρισμένο ποσό και δὲ σε γελούσε μήτε στην περιποίηση μήτε στη φροντίδα που σου είχε. Χειρούργος καλός, άν και δὲν το πέτυχε να μῆ ήπίσημος γιατρός σε κανένα νοσοκομείο, που είναι και δυσκολο. Για τούτο δὲν είχε και μεγάλη πέραση στην παρία των προκομμένων άναγνωρισμένων συναδέρφων. Μά ή πελατεία του κάμποση, κέρδιζε παράδες, και το σπίτι του, γεμάτο πολυτέλειες και λούσσα, έδειχνε ως και στον πλούτο του κάπως σοβαρό, μονοκόμματο, γερό και ψυχρούτακο.

Δὲν του έφτανε όμως του κ Λανέζου να δέχεται σπίτι του αβρώστους. Αφου δὲν απόλαψε νοσοκομείο, θέλησε τουλάχιστο νάχη και μια κλινική δική του. Νοίκιασε, ίσκι ίσκι κοντά στο κ. Αμάρου, ένα πάτωμα σ' ένα παλιό ξύλινο σπιτάκι, με τρία κρεβάτια, μια σαλα κ' ένα σπουδαστήρι, και το βάφτισε Κλινική του κ. Λανέζου. Περιήρημο πράμα δὲν είτανε. Πηγαίνανε ώστόσο μερικοί φοιτητάτητάδες, μερικοί γιατροί νέοι, να μάθουνε, όπως και στα νοσοκομεία. Νά λοιπόν που είχε και παραστεκαμένους, σαν είδος καθηγητής. Είχε κι αβρώστους. Έκει τον είδε πρώτη φορά ή Κατινούλα. Έκει τον ξαναείδε και την άβριανή που παρουσιάστηκε. Την έμπασε μια μεσοκόπη σαράντα χρονώ γυναίκα στη σαλα, μιαν άσπρη γυψοβαμμένη σαλα όπου τίποτα δὲν έθλεπεσ παρά στη μιση μια σανίδα που άκκουμπούσε άπάνω σε τέσσερα χοντρά σιδερένια πόδια, λιγάκι γεμμένη, πιο άψηλά από κρεβάτι και που τῆ σκέπαζε άσπρος παστρικός μουσαμάς καρφωμένος και στις τέσσερις μεριές. Παρέκει μια πολθρόνη, με βιδογύριστη βάση, που την άνεδοκατέβαζες όπως ήθελες. Και τῶ δυό άφῆτα για την κλινσκοπήση. Δὲν τῶμαζε δούλο ή Κατινούλα. Ηξερε πως θα την κοιτάξη ο γιατρός, που τον μπιστεβότανε κιόλας από τῶ φέε, και πειδή τῶβαλε μια με το νοῦ της πως έπρεπε να γειανη και σώνει, αποφάσισε μέσα της πως θάχη και το χρειαζόμενο το κουράγιο.

Δὲν ήξερε όμως το παιδι πως ο γιατρός δὲ θάρχότανε μόνος. Μόνου του έθλεπε πάντα τον κ. Αμάρο μόνος νόμιζε θα είτανε κι ο κ. Λανέζος. Ηρθε, αφῆτος μπροστά, με τους παραστεκαμένους από πίσω του, που μιλούσανε, γελούσανε, χωρατέβανε άναμεταξύ τους, καθώς το συνηθίζουσε δά και στα νοσοκομεία, πριν αρχίση ο άσπορης το μῆθημά του, δηλαδή την ξήγηση της αβρώστιας που ξετάζει. Ένας μάλιστα φαίνεται πως νοστιμώθηκε τῆ σκούφια της Κατινούλας και την έδειξε στο γείτονα του, ψιθυρίζοντας κάτι σῆφῆτι του. Αναψανε κόκκινες παπαρούνες στα μάγουλά της, ντράπηκε, τάρχητηκε, θύμωσε, τῶβρισκε άτοπο, άδικο να παίρνουν έτσι στο ψιλῶ ένα φτωχοκόριτσο, νόμισε πως με την ψεινή του την έβγένεια την είχε κοροϊδεμένη, πλασνεμένη ο γιατρός ο ίδιος, κι όταν της έγραψε νανεβῆ να πλαγιαση άπάνω στο μεσιανό το σανιδοτράπεζο της σαλας, ή δύστυχη ξεσπασε στα κλάματα κ' έπεσε χάμου με τις φωνές. Την ξαναπαίανανε τῶ νεβρικά της.

Ο κ. Λανέζος κατάλαβε άμείως και καλύτερις

από τον κ. Αμάρο, πως τῶ νεβρα της έρεθίζόντανε σε τέτοιο βαθμό από την αβρώστια και πως ή αβρώστια της μάλιστα θῶτανε κάμποσο προχωρημένη. Την καταπραύνε και με την ήσυχη φιλοφροσύνη του της έταζε πως θα μείνη μόνη μαζί του και πως θα φύγουνε οι άλλοι. Φύγανε σά λιγάκι συνηθισμένα τῶρα και του λόγου τους, ίσως παλε πιο άπορημένοι παρῶ με συγκίνηση αληθινή, αφού τί νόημα είχε να περαζεται μια κοπέλλα που της βίγνεσε μια ματιά να διασκεδάσης; Αναγκη να σοβαρέψης ιδιοστιγμής; Νοσοκομείο είναι; δὲν είναι σαλόνι της άριστοκρατίας.

Αμα που κλείσανε την πόρτα, ή Κατινούλα, φιλοτιμημένη να τῶ δείξη πιά και κάποια προθυμία, που μετανόησε κιόλας για το φόσημό της, άνέβηκε, δίχως κανε να της ξαναγνέψη ο γιατρός, και με τῆ βοήθεια της νοσοκόμας, της μεσοκόπης εκείνης της γυναίκας, στρώθηκε άπκνω στο σανιδοτράπεζο. Χατίρι του κι ας κίμη ο τι θέλει. Έψαχνε, άκροαζότανε, άχτυλοσκοπούσε, φιλοσκοπούσε, ψηλαφούσε ο γιατρός μια έδω, μια εκει, βρωτώντας αν της πονεί και που το περισσότερο. Αποκρινότανε ταχτικά ή Κατινούλα, μά ο νοῦς της άλλοῦ. Πιά να ξεχαση και κλινική και κλινσκοπήση, μέσα της άναμελετούσε την καθημερινή ζωῆ του σπιτιου κι έξαφνα, δὲν ξέρω πως, θυμήθηκε μια κουβέντα που άκουσε τον Αη Δημήτρη στο τραπέζι. Θυμήθηκε όσα ξεδιαλζε ο κ. Αντρέας για το Φιλοχτήτη του Σοφοκλή. Το Σοφοκλή θυμήθηκε ή Κατινούλα στο σανιδοτράπεζο άπάνω. Μικκορισμένος ο ποιητής που ένα φτωχό δουλικό τονε θυμάται στο νοσοκομείο! Και τῶ θυμήθηκε όλα, τῶ κουρέλλια έμπου γεμάτα, το σπιο το αίμα που σταζει, την άσκηνη τῆ μυρουδιά, όλα, όλα τῶ βῆσανα του πρακτικῆμένου, του άμοιρου στο νεσί του. Θυμήθηκε πιο πολῶ εκόμη δυό λέξεις που της χτυπήσανε παραξενεα σῆφῆτι, που της φανήκανε τότες σά να κρύφτανε μέσα τους κάτι άγνωστο, κάτι άμορφο και μυστικό, θυμήθηκε την έχιδνα της Χρῶσας! Κόντεψε να πῆ τις δυό λέξεις δυνατά, γιατί καταλάβαινε τῶρα κι άνατρίχιαζε. Αχ! ή έχιδνα της Χρῶσας, κανένα ζωο κακό, θῶ τηνε άγγατε κι άφῆνε. Και συναμα έρξεε στα μάτια της, που τῶ κρατούσε σφαιλοχτά, μια έλπίδα χρυσή σαν πόνημα της θεας. Η έχιδνα της Χρῶσας! Νά, ο γιατρός να τῆ γλυτώση από τῶσπλαχνο το θεριό.

Τέλειωσε ο κ. Λανέζος την άποσκοπήση του, νίφτηκε, κάθησε, το πρόσωπό του δὲν άλλαξε, μά και κείνος έμοιαζε σά να βῆκε στην άποσκοπημένη του την αβρώστη καιμῆ έχιδνα της Χρῶσας, που δὲ χωράτεβε. Αχαμνῆ τάποτελέσματα. Όταν ή Κατινούλα σηκώθηκε από το σανιδοτράπεζο και συγυρίστηκε, ζύγωσε και τῆ βῶτησε παλε μερικά:

- Ηιού; γιατρός σε νοιάστηκε ως τῶρα;
- Ο κ. Αμάρος.
- Σώπασε ο κ. Λανέζος. Έπειτα πρόσεσε:
- Από τον καιρό που έπεσε, που ζετοπίστηκε το νεφρί σου, άλλο γιατρός δὲν είδες;
- Όχι. Από το Γενάρη, τον κ. Αμάρο βλέπω.

Δίσταζε μια στιγμούλα ο κ. Λανέζος προτου της πῆ ακόμη:

- Τῶφεντικα σου είναι καλά;
- Σάστισε ή Κατινούλα.
- Καλήτερα στον κόσμο δὲν έχει!
- Δηλαδή, μήπως και σῆναγκάζουσε να δουλέβης ή μήπως φοβάσαι να σε διώξουνε αν τύχη και χρειαστή λίγες μερες να μη δουλέβης τόσο πολῶ;
- Μά πως γίνεται; Πως γίνεται. Τῶφεντικα μου είναι μάλκμα. Εγῶ να δουλέβω με το παραπάνω; Δὲ δουλέβω αρκετά!
- Λοιπόν, παιδι μου, αφού το λές, πρέπει χωρίς άλλο ναναπαφῆς, να κοιμάσαι με το κέρι σου, να τῶς, αί! να τειμπαλιάζης κιόλας, και βῆρος ποτέ σου να μη σηκώνης. Η αβρώστια σου τίποτα δὲν είναι. Θῶ σου δῶτω και δυό τῶεις οδηγίες.

(άκολουθεῖ)